

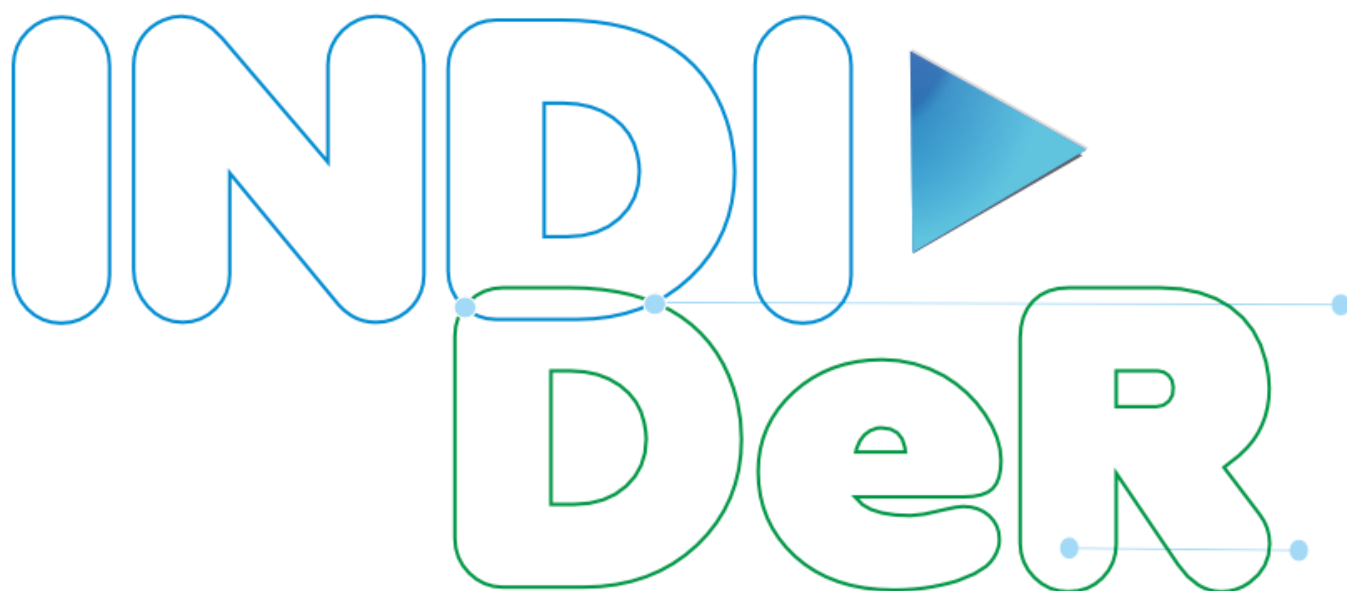
ALEXANDRU IOAN CUZA
UNIVERSITY of IAȘI

CENTRE FOR EUROPEAN STUDIES
FACULTY OF LAW

INDI-DeR RAPORT ASUPRA CADRULUI LEGAL AL DIGITLIZĂRII

INDI ▶
DeR

INSTITUTIONS, DIGITIZATION AND REGIONAL DEVELOPMENT
IN THE EUROPEAN UNION
PN-III-P4-PCE-2021-1878

cse.uaic.ro/indider

PREZENTAREA ȘI EVALUAREA IMPACTULUI CADRULUI LEGAL ASUPRA DIGITALIZĂRII CA SURSĂ DE DEZVOLTARE DIN PERSPECTIVĂ SINCRONICĂ: ROMÂNIA ȘI UE

Vasile Septimiu PANAINTE

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Drept, România
septimiu.panainte@uaic.ro

Rezumat

Raportul analizează impactul cadrului legal asupra procesului de digitalizare din România și Uniunea Europeană, subliniind digitalizarea ca fiind un motor de dezvoltare socio-economică și o cale de reformă instituțională. Politicile europene cheie analizate includ Programul Europa Digitală, Portalul Digital Unic și Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR), cu accent pe Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR), care susține investițiile în transformarea digitală. Totodată, documentul evidențiază nivelul scăzut al României în raport cu Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI), situându-se pe ultimele locuri în UE, în special la capitolele competențe digitale și servicii publice digitale. Totuși, implementarea soluțiilor digitale precum ROeID, RO e-Factura și RO e-Transport vizează modernizarea administrației publice și creșterea calității serviciilor oferite cetățenilor și companiilor.

Rolul central în coordonarea strategiilor digitale îl are Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR), contribuind la modernizarea infrastructurii și promovarea guvernanței electronice. Astfel, raportul subliniază necesitatea intensificării eforturilor pentru dezvoltarea competențelor digitale, atragerea specialiștilor TIC și extinderea acoperirii 5G. Deși există progrese în digitalizarea României, procesul necesită eforturi continue, coerente și coordonate pe termen lung pentru a atinge țintele stabilite la nivelul UE, precum și o adaptare legislativă pentru susținerea reformelor digitale și a guvernanței inteligente.

Cuprins

<i>Precizări prealabile</i>	4
I. DIGITALIZAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE – ASPECTE GENERALE	5
II. REPERE PRIVIND POLITICILE SUPTOR ALE UE PRIVIND DIGITALIZAREA ȘI CADRUL NORMATIV AFERENT ACESTORA	6
1. Programul Europa digitală (DIGITAL).....	6
2. Portalul digital unic (single digital gateway - SDG).....	6
3. Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) și Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR).....	7
3.1. Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR).....	7
3.2. Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR).....	8
4. Indicele economiei și societății digitale (DESI) / Deceniul digital al Europei	10
5. Parteneriatul estic (PaE).....	12
III. STADIUL PROCESULUI DE DIGITALIZARE ÎN ROMÂNIA	14
IV. DIMENSIUNEA INSTITUȚIONALĂ A PROCESULUI DE DIGITALIZARE: ROLUL CENTRAL AL AUTORITĂȚII PENTRU DIGITALIZAREA ROMÂNIEI (ADR)	18
V. SISTEME INFORMATICE DE TIP E-GUVERNARE DEZVOLTATE ÎN ROMÂNIA ...	20
VI. EVOLUȚII RECENTE ALE CADRULUI NORMATIV NAȚIONAL CARE INFLUENȚEAZĂ PROCESUL DE DIGITALIZARE ȘI DE REFORMĂ A INSTITUȚIILOR PUBLICE	25
1. OUG nr. 41/2016 privind stabilirea unor măsuri de simplificare la nivelul administrației publice centrale, administrației publice locale și al instituțiilor publice și pentru modificarea și completarea unor acte normative (versiune în vigoare de la 4 iulie 2023).....	26
2. OUG nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice.....	29
3. Legea nr. 242/2022 privind schimbul de date între sisteme informatice și crearea Platformei Naționale de Interoperabilitate	30
4. OUG nr. 56/2024 privind aprobarea Programului național pentru transformarea digitală a autorităților publice locale	39
5. Legea nr. 179/2022 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public	41
6. a) Strategia Națională pentru Inteligență Artificială 2024-2027	41
b) Strategia națională în domeniul tehnologiilor cuantice pentru perioada 2024-2029	42
VII. CONCLUZII	43

Precizări prealabile

La nivel general, se poate aprecia că digitalizarea constituie un vector de dezvoltare a societății și îmbunătățire a calității vieții prin facilitarea interacțiunii dintre cetățeni și administrație, creșterea calității serviciilor oferite de aceasta, crearea de noi oportunități de guvernare și dezvoltare. Generând noi dimensiuni și platforme de comunicare și implicare, digitalizarea consolidează democrația și crește gradul de incluziune transformând cetățenii din beneficiari pasivi în participanți activi, care pot ajuta atât la identificarea problemelor, cât și la găsirea și aplicarea de soluții adecvate (privind, spre exemplu, siguranța cetățenilor, transportul inteligent, iluminatul inteligent, monitorizarea și ameliorarea calității aerului, managementul deșeurilor etc.).

Cercetarea a fost realizată în cadrul proiectului *Institutions, digitization and regional development in the European Union / INDI-DeR - PN-III-P4-PCE-2021-1878*, în realizarea obiectivelor aferente:

WP2: Assessment of the legal framework of digitalization at EU and Romanian levels

2.1. The identification of premises and principles for adopting the legal framework on digitalization (EU; zoom in RO)

2.2. The assessment of the current legal framework regarding the digitalization of the formal institutions (EU; zoom in RO)

2.3. The assessment of the impact of the legal systems on the digitalization processes and practices

2.4. The assessment of the impact of the legal framework on digitalization as a source of development: institutional reforms.

Pe acest fond, prezentul material se constituie într-un demers de realizare a unui tablou sinoptic privind cadrul legal care are ca obiect digitalizarea, la nivel general și la nivel special, în raport de instituțiile și autoritățile publice din România. Rațiunile referitoare la cadrul legal în această materie sunt relativ facil identificabile. Față de modul și ritmul de aplicare a soluțiilor asumate la nivel normativ, am considerat necesară readucerea în prim plan a evoluțiilor și restanțelor înregistrate. În acest sens, au fost valorificate informațiile oficiale furnizate la nivelul UE privind România și celelalte state membre pentru a putea surprinde evoluția procesului de digitalizare și în dimensiune comparativă.

I. DIGITALIZAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE – ASPECTE GENERALE

Digitalizarea administrației publice presupune utilizarea în sectorul public a tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) în procesul de organizare și funcționare instituțională: comunicare interinstituțională și cu beneficiarii serviciilor publice, îndeplinire a atribuțiilor specifice prestabilite normativ, culegere și valorificare de feedback de la cetățeni etc.

Scopul procesului de digitalizare se exprimă în planuri diferite: asigurarea transparenței și predictibilității, eficientizarea activităților, responsabilizarea entității publice, reducerea corupției, consolidarea încrederii cetățenilor în instituțiile și autoritățile publice prin creșterea gradului de participare a acestora la procesul de luare a deciziilor, ameliorarea procesului de furnizare de informații și servicii, facilitarea obținerii și valorificării de feedback și feedforward de la cetățeni etc.

Transformarea digitală poate fi înțeleasă ca un proces continuu, cu obiective flexibile, ce se pot adapta în funcție de diverși parametri, precum evoluțiile tehnologice, nevoile concrete, prioritățile strategice sau situațiile de criză. S-a arătat că obiectivele specifice ale digitalizării pot consta în:

- *îmbunătățirea accesului la informațiile și serviciile oferite de către autoritățile administrației publice printr-o deservire rapidă și eficientă;*
- *reorganizarea și restructurarea proceselor administrative sau chiar eliminarea unor procese;*
- *îmbunătățirea schimbului de informații și servicii între autoritățile publice centrale și subordonate;*
- *îmbunătățirea calității serviciilor publice furnizate de către administrația publică centrală;*
- *promovarea responsabilității, eficienței și transparenței serviciilor publice oferite¹.*

Digitalizarea prezintă avantaje incontestabile:

- *îmbunătățirea competitivității economice prin: creșterea eficienței activităților și rentabilității serviciilor publice furnizate;*
- *crearea unui mediu mai atractiv pentru investiții, optimizarea utilizării resurselor materiale și umane, precum și a timpului necesar prestării serviciilor;*
- *scăderea evaziunii fiscale prin instituirea unui sistem modern, eficient, tehnologizat și transparent;*
- *creșterea productivității interne a muncii prin: dezvoltarea infrastructurii informaționale electronice, reducerea costurilor operative, eficientizarea fluxurilor cu exteriorul în care sunt implicați agenți economici.²*

Raportat la avantajele în situații excepționale, digitalizarea serviciilor publice s-a dovedit extrem de utilă în perioada pandemiei COVID-19.

Principalele direcții de intervenție strategice care trebuie luate în considerare sunt: dezvoltarea infrastructurii digitale; dezvoltarea, implementarea și punerea la dispoziție de instrumente digitale hardware și software; dezvoltarea de competențe și abilități digitale; dezvoltarea de ecosisteme digitale funcționale (în care să participe instituții și autorități publice centrale și locale, cetățeni sau companii, după caz).

¹ A se vedea Platforma „Primăria Digitală”, disponibil la <https://primaria-digitala.ro/platforme/>.

² *Idem*

II. REPERE PRIVIND POLITICILE SUPTOR ALE UE PRIVIND DIGITALIZAREA ȘI CADRUL NORMATIV AFERENT ACESTORA

1. Programul Europa digitală (DIGITAL)

Programul Europa digitală (DIGITAL) este un program de finanțare al UE axat pe aducerea tehnologiei digitale întreprinderilor, cetățenilor și administrațiilor publice³. Acesta face parte din bugetul pe termen lung al UE, Cadrul Financiar Multianual 2021-2027.

Articolul 3 din Regulamentul (UE) 2021/694 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2021 de instituire a programului Europa digitală și de abrogare a Deciziei (UE) 2015/2240 (Text cu relevanță pentru SEE) stabilește obiectivele programului astfel:

(1) Obiectivele generale ale programului sunt: să sprijine și să accelereze transformarea digitală a economiei, a industriei și a societății europene, să aducă beneficii cetățenilor, administrațiilor publice și întreprinderilor din Uniune și să îmbunătățească competitivitatea Europei în cadrul economiei digitale mondiale, contribuind în același timp la reducerea decalajului digital în Uniune și consolidând autonomia strategică a Uniunii prin sprijin holistic, transsectorial și transfrontalier și o contribuție mai solidă din partea Uniunii.

Programul este implementat în strânsă coordonare cu alte programe de finanțare ale Uniunii⁴ și urmărește:

(a) să consolideze și să promoveze capacitățile europene în domenii ale tehnologiilor digitale esențiale prin implementarea acestora la scară largă;

(b) în sectorul privat și în domenii de interes public, să extindă difuzarea și adoptarea tehnologiilor digitale esențiale europene, promovând transformarea digitală și accesul la tehnologiile digitale.

(2) Programul are șase obiective specifice intercorelate:

(a) Obiectivul specific nr. 1 – Calculul de înaltă performanță;

(b) Obiectivul specific nr. 2 – Inteligența artificială;

(c) Obiectivul specific nr. 3 – Securitatea cibernetică și încrederea;

(d) Obiectivul specific nr. 4 – Competențele digitale avansate;

(e) Obiectivul specific nr. 5 – Implementarea și utilizarea optimă a capacităților digitale și interoperabilitatea;

(f) Obiectivul specific nr. 6 – Semiconductori (adăugat ulterior).

2. Portalul digital unic (single digital gateway - SDG)⁵

Regulamentul (UE) 2018/1724 al Parlamentului European și al Consiliului privind înființarea unui portal digital unic (*single digital gateway*) își propune să vă ofere un acces facil la informații, proceduri și servicii de asistență și de soluționare a problemelor. Acest portal interactiv este util pentru cetățenii și companiile care vor să-și exercite drepturile în cadrul pieței interne.

Regulamentul Single Digital Gateway se referă la informații privind trei categorii majore (art. 2 alin. 2 și art. 4):

I: drepturile, obligațiile și normele care decurg din dreptul Uniunii și dreptul național pentru exercitarea drepturilor în cadrul pieței interne.

³ A se vedea Comisia Europeană, *Programul Europa digitală*, disponibil la <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/activities/digital-programme>.

⁴ Cum ar fi programul Orizont Europa pentru cercetare și inovare și Mecanismul pentru interconectarea Europei pentru infrastructura digitală, Mecanismul de redresare și reziliență și fondurile structurale.

⁵ A se vedea Sistemul Electronic Național, *Despre SDG*, disponibil la <https://www.e-guvernare.ro/despre>.

II: proceduri aplicabile - vizează accesul la proceduri online și offline care facilitează interacțiunile dintre cetățeni și companii, pe de o parte, și autoritățile europene competente pe de altă parte, pentru realizarea 100% digitala serviciilor și beneficiilor.

III: serviciile de asistență și soluționare a problemelor - serviciu de suport european sau național.

Regulamentul 2018/1724 își propune trei obiective (paragraf 6, preambul):

- reducerea oricăror sarcini administrative suplimentare suportate de cetățenii și întreprinderile care își exercită sau doresc să-și exercite drepturile pe piața internă, inclusiv dreptul la libera circulație a cetățenilor, în deplină conformitate cu normele și procedurile naționale,
- eliminarea discriminării și
- asigurarea funcționării pieței interne în ceea ce privește furnizarea de informații, de proceduri și de servicii de asistență și soluționare a problemelor.

Aspectele de noutate privesc în principal:

- implementarea principiului “doar o singură dată” (*once-only*), la nivelul tuturor statelor membre ale Uniunii Europene
- facilitarea plății transfrontaliere prin transferuri de credit sau debitări
- recunoașterea semnăturilor electronice la nivelul tuturor statelor membre

3. Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR) și Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)

3.1. Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR)

NextGenerationEU este instrumentul UE de redresare temporară în valoare de aproximativ 800 de miliarde EUR destinat sprijinirii redresării economice în urma pandemiei de coronavirus și construirii unui viitor mai ecologic, mai digital și mai rezistent. Piesa centrală a NextGenerationEU⁶ este Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) - un instrument temporar care oferă granturi și împrumuturi pentru a sprijini reformele și investițiile în statele membre ale UE (totalizând aproximativ 723,8 miliarde EUR).

Regulamentul (UE) 2021/241 de instituire a Mecanismului de Redresare și Reziliență prevede la art. 3 că *domeniul de aplicare al mecanismului vizează domenii de politică de importanță europeană structurate pe șase piloni: (a) tranziția verde; (b) transformarea digitală; (c) creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, inclusiv coeziune economică, locuri de muncă, productivitate, competitivitate, cercetare, dezvoltare și inovare, precum și o piață internă funcțională, cu IMM-uri puternice; (d) coeziune socială și teritorială; (e) sănătate și reziliență economică, socială și instituțională, având drept scop, printre altele, creșterea nivelului de pregătire pentru situații de criză și a capacității de reacție la criză; și (f) politici pentru generația următoare, copii și tineret, cum ar fi educația și competențele.*

⁶ A se vedea Comisia Europeană, *NextGenerationEU*, disponibil la https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/eu-borrower-investor-relations/nextgenerationeu_en?prefLang=ro.

Sursa: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/eu-borrower-investor-relations/nextgenerationeu_en?prefLang=ro

3.2. Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)

PNRR al României conține în structura sa (Pilonul II, componenta C7) domeniul de intervenție *Transformare digitală*, al cărui obiectiv este acela de a crea o infrastructură digitală coerentă și integrată la nivelul administrației publice din România care să ofere servicii digitale de înaltă calitate cetățenilor și companiilor. Prin realizarea acestui obiectiv ar fi create condițiile pentru adoptarea tehnologiilor digitale în toate sectoarele și domeniile de activitate ale instituțiilor statului și pentru creșterea numărului de cetățeni și companii care vor putea beneficia și valorifica oportunitățile oferite de digitalizare. Implementarea pe scară largă a soluțiilor digitale ar contribui la creșterea gradului de transparență a activității autorităților statului și la reducerea barierelor birocratice, contribuind, de asemenea, la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Reformele și investițiile ar trebui să promoveze în special digitalizarea serviciilor, dezvoltarea de infrastructuri digitale și de date, de clustere și de centre de inovare digitală, precum și de soluții digitale deschise. Viziunea și perspectivele pentru transformarea digitală a Europei până în 2030 (viziune pentru deceniul digital al UE) se articulează în jurul a patru puncte cardinale - ”busola pentru dimensiunea digitală”: digitalizarea serviciilor publice; competențe; infrastructuri digitale sigure și durabile; transformarea digitală a întreprinderilor.

În funcție de domeniul de acțiune, *reformele și investițiile anticipate* apar promițătoare:

A. Servicii publice digitale pentru cetățeni și firme

Reforma

R1. Dezvoltarea unui cadru unitar pentru definirea arhitecturii unui sistem de tip cloud guvernamental

Investiții

I1. Implementarea infrastructurii de cloud guvernamental

I2. Investiții pentru dezvoltarea/migrarea în cloud

I3. Realizarea sistemului de eHealth și telemedicină

I4. Digitalizarea sistemului judiciar

I5. Digitalizare în domeniul mediului

I6. Digitalizare în domeniul muncii și protecției sociale

I7. Implementarea formularelor electronice eForms în domeniul achizițiilor publice

I8. Carte de identitate electronică și semnătura digitală calificată

I9. Digitalizarea sectorului organizațiilor neguvernamentale

I10. Transformarea digitală în managementul funcției publice

B. Conectivitate digitală

Reforma

R2. Tranziția către atingerea obiectivelor de conectivitate UE-2025 și stimularea investițiilor private pentru dezvoltarea rețelelor de foarte mare capacitate

Investiții

I11. Implementarea unei scheme de sprijinire a utilizării serviciilor de comunicații prin diferite tipuri de instrumente pentru beneficiari, cu accent pe zonele albe

C. Securitate cibernetică

Reforma

R3. Asigurarea securității cibernetice a entităților publice și private care dețin infrastructuri cu valențe critice

Investiții

I12. Asigurarea protecției cibernetice atât pentru infrastructurile TIC publice, cât și pentru cele private cu valențe critice pentru securitatea națională, prin utilizarea tehnologiilor inteligente

I13. Dezvoltarea sistemelor de securitate pentru protecția spectrului guvernamental

I14. Creșterea rezilienței și a securității cibernetice a serviciilor de infrastructură ale furnizorilor de servicii de internet pentru autoritățile publice din România

I15. Crearea de noi competențe de securitate cibernetică pentru societate și economie

D. Competențe digitale, Capital Uman și utilizarea Internetului

Reforma

R4. Creșterea competențelor digitale pentru exercitarea funcției publice și educație digitală pe parcursul vieții pentru cetățeni

Investiții

I16. Program de formare de competențe digitale avansate pentru funcționarii publici

I17. Scheme de finanțare pentru biblioteci pentru a deveni hub-uri de dezvoltare a competențelor digitale

I18. Transformarea digitală și adoptarea tehnologiei de automatizare a proceselor de lucru în administrația publică

I19. Scheme dedicate perfecționării/recalificării angajaților din firme

În concret, PNNR își propune ca investițiile să conducă la rezultate concrete importante, precum:

- Cloud guvernamental - legarea tuturor ministerelor și a agențiilor guvernamentale într-o singură rețea și o singură bază de date interoperabilă cu cel puțin 30 de instituții publice care s-au conectat și o utilizează pe deplin

- Realizarea de 4 centre de date (principal / secundar) Tier IV&III by design, hardware și software cloud (IaaS/PaaS/SaaS)

- 30 de aplicații de servicii digitale guvernamentale cloud-native în PaaS și migrarea celor existente care sunt cloud-ready / virtualizate în IaaS, în urma analizei dezvoltate pentru opțiunile de arhitectură cloud guvernamentală

- Cel puțin 60 de instituții de sănătate publică digitalizate și 200 de instituții de sănătate publică vor beneficia de sisteme IT și infrastructură digitală pentru unitățile de sănătate publică

- Un nou centru de date operaționalizat pentru utilizarea Ministerului Justiției, a Ministerului Public și a instituțiilor subordonate, interoperabil cu cloud-ul guvernamental

- Operaționalizarea serviciilor digitale de e-guvernare în domeniul muncii și protecției sociale prin digitalizarea serviciilor oferite de Serviciul Public de Ocupare a Forței de Muncă, a prestațiilor de asistență socială gestionate de ANPIS, a activității de control în domeniul relațiilor de muncă și al securității și sănătății în muncă, inclusiv pentru implementarea venitului minim de incluziune (VMI)

- 8,5 milioane de cetățeni care vor avea cartea de identitate electronică
- 30.000 de funcționari publici instruiți pentru dobândirea competențelor digitale avansate
- 100.000 de persoane beneficiare de training pentru competențe digitale în cadrul bibliotecilor, transformate în hub-uri de învățare

- 65 de structuri sprijinite în domeniul securității cibernetice
- 790 de localități din zonele albe vor fi conectate la servicii de acces la internet de mare viteză într-o locație fixă în care piața nu poate furniza servicii.

- 200 de ONG-uri vor fi sprijinite pentru digitalizarea activităților lor prin investiții în infrastructură digitală, creșterea competențelor digitale ale personalului și voluntarilor în furnizarea de servicii la distanță către beneficiari, dezvoltarea de platforme și soluții tip CRM, alte soluții.

- Personal din cel puțin 2000 de IMM-uri instruit pentru competențe digitale (cum ar fi instrumente și echipamente digitale, consolidarea competențelor digitale, inclusiv competențe legate de tehnologiile cloud și tehnologii specifice industriei 4.0)

PNNR național contribuie cu 5,97 miliarde EUR (reprezentând 20,5% din alocarea totală a României) la transformarea digitală a țării. Dintre acestea, se estimează că 4,98 miliarde EUR vor contribui la obiectivele Deceniului Digital.⁷ PNNR a contribuit cu aproximativ 1 570 de milioane EUR numai la transformarea digitală a guvernului.

Componenta 7, în valoare de 1,81 miliarde EUR, se concentrează pe transformarea digitală a sectorului public, securitatea cibernetică și conectivitate. Acolo sunt incluse reforme precum legea securității 5G, licitația 5G și adoptarea legilor guvernamentale privind cloud-ul și interoperabilitatea. Alte măsuri relevante sunt în componenta 4 (digitalizarea transporturilor), componenta 8 (digitalizarea autorităților fiscale și de pensii), componenta 9 (sprijin pentru digitalizarea întreprinderilor și pentru cercetare și dezvoltare digitală) și componenta 15 (digitalizarea educației)⁸.

4. Indicele economiei și societății digitale (DESI) / Deceniul digital al Europei

În perioada 2014-2022, Comisia Europeană a monitorizat progresele înregistrate de statele membre în domeniul digital prin intermediul rapoartelor privind indicele economiei și societății digitale (DESI). Începând din 2023 și în conformitate cu programul de politică privind deceniul

⁷ Fiecare Plan de Recuperare și Reziliență trebuie să dedice cel puțin 20% din alocarea totală a planului obiectivelor digitale. În acest scop, planul trebuia să specifice și să justifice în ce măsură fiecare măsură contribuie în totalitate (100%) sau parțial (40%) la obiectivele digitale, folosind Anexa VII la Regulamentul RRF. Informațiile se referă la Planul de Redresare și Reziliență, astfel cum a fost adoptat de Consiliu înainte de 1 septembrie 2023, fără a aduce atingere eventualelor revizuiți în curs ale planului.

⁸ Digital Decade Country Report 2023 – Romania, disponibil la <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade>

digital pentru 2030, DESI este integrat în raportul privind situația deceniului digital și utilizat pentru a monitoriza progresele înregistrate în direcția atingerii obiectivelor digitale⁹.

Indicele economiei și societății digitale (DESI) a rezumat indicatorii privind performanța digitală a Europei și a urmărit progresele înregistrate de țările UE.

Deceniul digital este un cadru cuprinzător care ghidează toate acțiunile legate de digital¹⁰.

Cadrul pentru Deceniul digital include programul de politică al Deceniului digital, țintele Deceniului digital, obiectivele, proiectele multinaționale și drepturile și principiile Deceniului digital, respectiv:

Țintele Deceniului Digital sunt obiective măsurabile pentru fiecare dintre cele patru domenii: conectivitate, competențe digitale, afaceri digitale și servicii publice digitale.

Obiectivele Deceniului digital ghidează acțiunile statelor membre. Comisia informează cu privire la acțiunile statelor membre în raportul anual.

Programul de politică al Deceniului digital permite UE și statele membre să colaboreze pentru a atinge obiectivele și obiectivele Deceniului digital. Acesta stabilește un mecanism de monitorizare a progreselor către 2030. În fiecare an, Comisia publică un raport pentru a face bilanțul progreselor înregistrate.

Proiectele multinaționale permit statelor membre să realizeze în comun investiții și să lanseze proiecte transfrontaliere la scară largă.

Drepturile și principiile Deceniului Digital reflectă valorile UE, care trebuie respectate în lumea digitală.

Ținte și obiective

Programul de politică al *Deceniul digital* stabilește ambițiile digitale pentru următorul deceniu sub forma unor ținte clare și concrete. Principalele obiective pot fi rezumate în 4 puncte:

- populație cu calificare digitală și profesioniști digitali cu înaltă calificare;
- infrastructuri digitale sigure și durabile;
- transformarea digitală a afacerilor;
- digitalizarea serviciilor publice.

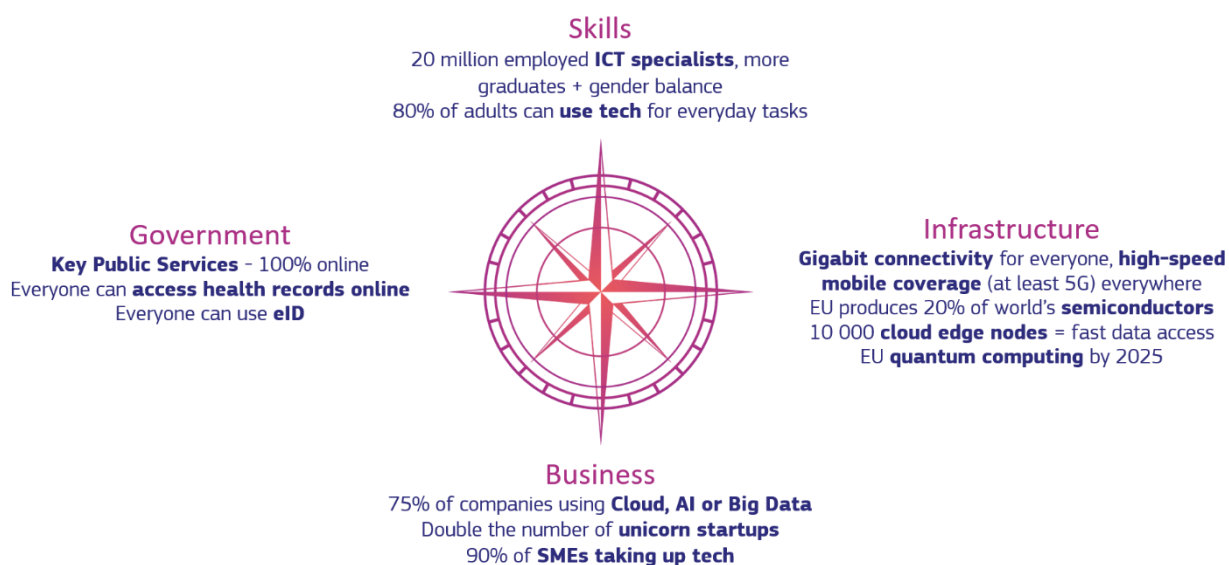
Obiectivele au mai fost rezumate astfel:

- lume digitală sigură și securizată;
- toată lumea poate participa la oportunitățile digitale / nimeni nu este lăsat în urmă;
- întreprinderile mici și industria au acces la date;
- start-up-urile și IMM-urile au acces la tehnologia digitală;
- infrastructurile inovatoare converg pentru a lucra împreună;
- IMM-urile pot concura în lumea digitală în condiții echitabile;
- serviciile publice sunt disponibile online;
- cercetarea se concentrează pe dezvoltarea și măsurarea impactului inovațiilor durabile, eficiente din punct de vedere energetic și al resurselor;

⁹ A se vedea Comisia Europeană, *Indicele economiei și societății digitale (DESI)*, disponibil la <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/desi>.

¹⁰ Pentru detalii, a se vedea DECIZIA (UE) 2022/2481 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 14 decembrie 2022 de instituire a programului de politică pentru 2030 privind deceniul digital (Text cu relevanță pentru SEE), publicată în OJ L 323, 19.12.2022, p. 4–26, disponibilă la <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj>, și COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Busola pentru dimensiunea digitală 2030: modelul european pentru deceniul digital, disponibilă la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A52021DC0118>, accesate la 10.01.2024.

- toate organizațiile pot asigura securitatea cibernetică.¹¹

Sursa: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/europes-digital-decade>

Acest program este ghidat de Busola digitală 2030 – un plan pentru realizarea transformării digitale a economiei și societății UE care vizează un ecosistem digital sigur, centrat pe om, iar întreprinderile pot prospera datorită potențialului digital. Busola indică patru puncte cardinale pentru această traiectorie: competențe digitale, infrastructură digitală sigură și performantă, transformarea digitală a afacerilor și digitalizarea serviciilor publice.¹²

5. Parteneriatul estic (PaE)

Politica europeană de vecinătate (PEV)¹³ reglementează relațiile UE cu 16 dintre cei mai apropiați vecini estici și sudici ai UE. Parteneriatul estic (PaE)¹⁴ este o dimensiune estică specifică a PEV, care a fost lansată în 2009. Scopul parteneriatului este de a consolida și aprofunda relațiile politice și economice dintre Uniunea Europeană, statele sale membre și șase „țări partenere” din Europa de Est și Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina. În același timp, Parteneriatul estic sprijină realizarea multor obiective de politică la nivel mondial, inclusiv Acordului de la Paris privind schimbările climatice și Agendei 2030 a ONU și a obiectivelor sale de dezvoltare durabilă.

Începând cu anul 2020, obiectivele politicii Parteneriatului estic sunt conturate de o nouă agendă¹⁵ agreată de către UE, statele sale membre și țările partenere. S-a avut în vedere și faptul că

¹¹ A se vedea Comisia Europeană, *Deceniul digital al Europei: obiective digitale pentru 2030*, disponibil la https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_ro.

¹² A se vedea EU4Digital, *Strategia Digitală a UE*, disponibil la <https://eufordigital.eu/ro/discover-eu/eu-digital-strategy/>.

¹³ A se vedea European Commission, *European Neighbourhood Policy*, disponibil la https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy_en?prefLang=ro &ettrans=ro.

¹⁴ A se vedea European Commission, *Eastern Partnership*, disponibil la https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/eastern-partnership_en.

¹⁵ A se vedea https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/swd_2021_186_fl_joint_staff_working_paper_en_v2_p1_1356457_0.pdf.

extinderea beneficiilor pieței unice digitale către țările partenere din est este un obiectiv important al Programului EU4Digital.¹⁶ În consecință, agenda conține acțiuni-țintă menite să sprijine dezvoltarea pieței unice digitale: investiții în economii competitive și inovatoare, în oameni și societăți bazate pe cunoaștere, în securitate și reziliență cibernetică și în transformarea digitală.¹⁷

În concret, între cele 10 obiective majore asumate pentru anul 2025, care determină acțiuni prioritare¹⁸, se regăsesc:

- investițiile în securitate și reziliență cibernetică – un cadru consolidat pentru identificarea și abordarea amenințărilor hibride; consolidarea capacităților partenerilor de a spori reziliența cibernetică și de a combate criminalitatea cibernetică;

- investițiile în transformarea digitală – 80 % dintre gospodării ar trebui să aibă acces la internet de mare viteză la prețuri accesibile.

¹⁶ A se vedea EU4Digital, disponibil la <https://eufordigital.eu/ro/>.

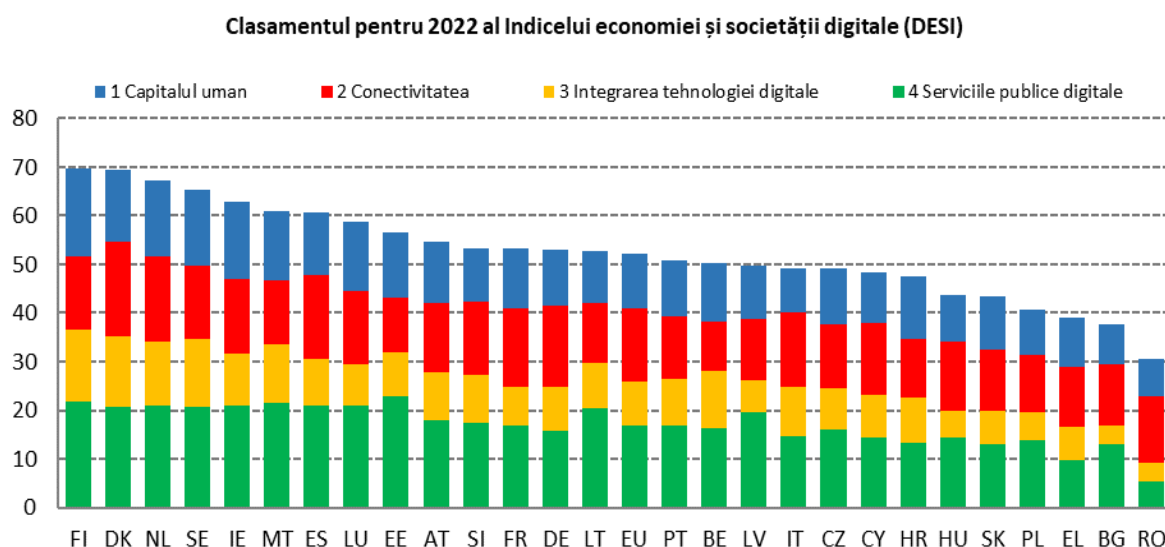
¹⁷ A se vedea EUEDigital, Strategia digitală a UE, disponibil la <https://eufordigital.eu/ro/discover-eu/eu-digital-strategy/>.

¹⁸ A se vedea European Commission, Eastern Partnership, disponibil online la https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/eastern-partnership_en.

III. STADIUL PROCESULUI DE DIGITALIZARE ÎN ROMÂNIA

La momentul declanșării pandemiei de Covid-19, România se situa pe locul 26 din cele 28 de state membre ale UE în cadrul Indicelui Economiei și Societății Digitale (DESI) pentru 2020 (datele sunt la nivelul anului 2019). Pe baza datelor anterioare pandemiei, performanța României a fost identică (2019/2018) în patru din cele cinci dimensiuni DESI măsurate.

Clasamentul DESI pentru anul 2022 relevă următoarea situație:

Sursa: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/desi>

După cum se poate observa, integrarea tehnologiilor digitale și serviciile publice digitale sunt capitolele cu rezultate extrem de slabe și îngrijorătoare. Analizând comparativ situația anilor 2019 și 2022, se pare că reacția celorlalte state europene la provocările pandemiei COVID-19 a fost mai rapidă și mai eficientă în planul digitalizării.

Din păcate, această situație este confirmată și de Raportul de țară din 2023 privind stadiul evoluției deceniului digital.¹⁹ Acesta arată faptul că, în pofida infrastructurii digitale dezvoltate, doar 28 % dintre cetățeni au cel puțin competențe digitale de bază, sub media UE de 54 % și sub ținta UE de 80 %. Diferența față de media UE este la fel de mare atunci când vine vorba de femeii cu cel puțin competențe digitale de bază (26% față de 52% la nivelul UE). În plus, doar 9% dintre cetățeni au competențe digitale superioare, comparativ cu media UE de 26%. În comparație cu țintele UE pentru 2030, aceste rezultate sugerează că autoritățile române și toate părțile interesate implicate vor trebui să depună eforturi semnificative pentru a reduce aceste decalaje²⁰.

Totodată, se menționa că performanța României în domeniul digitalizării serviciilor publice trebuie îmbunătățită. Doar 24% dintre utilizatorii de internet folosesc servicii de e-guvernare, comparativ cu media UE de 74%. România are un punctaj de 48 la serviciile publice digitale pentru cetățeni, comparativ cu media UE de 77.

Conform raportului, niciun program de identificare electronică (e-ID) nu fusese notificat de România (în cursul anului 2022). Cu toate acestea, o notificare prealabilă era în curs de desfășurare

¹⁹ Digital Decade Country Report 2023 – Romania, disponibil la <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade>.

²⁰ *Idem*.

(și a fost ulterior concretizată), iar PNRR național include măsuri de livrare a cărților de identitate electronice către 8 milioane de cetățeni până în 2026.

PNRR național mai prevede investiții semnificative pentru implementarea unei infrastructuri digitale de e-sănătate și servicii de telemedicină pentru pacienți și îngrijitori. În ceea ce privește accesul la evidențele medicale electronice, există un serviciu de acces centralizat pentru cetățeni, dar sunt necesare eforturi pentru a continua implementarea accesului la servicii pentru întreaga populație, precum și la diferite tipuri de furnizori de servicii medicale.

În ceea ce privește evoluțiile importante din anul 2022, s-a arătat că este de așteptat, pe termen mediu, ca Legea interoperabilității (nr. 242/2022) să conducă la o îmbunătățire a calității serviciilor publice, a predictibilității și transparenței. În conformitate cu principiul „once-only”, odată cu implementarea platformei naționale de interoperabilitate, instituțiile publice nu vor mai avea dreptul de a solicita informații care pot fi găsite pe platforma națională de interoperabilitate, iar prezența fizică a cetățeanului la ghișeu va fi treptat redusă. În plus, serviciile publice digitale esențiale vor fi disponibile și transfrontalier.

În privința resurselor umane și a planului mai larg al competențelor digitale, raportul arată că proporția specialiștilor TIC în totalul angajării este de 2,8%, față de media UE de 4,6%. Cu toate acestea, proporția absolvenților TIC dintre toți absolvenții este semnificativ mai mare decât media UE (6,9% față de 4,2%). România avea, de asemenea, una dintre cele mai mari proporții de femei specialiști în TIC din UE - 25,2%. România a început să implementeze câteva măsuri importante în cadrul PNRR, inclusiv crearea unui nou cadru legislativ pentru digitalizarea educației și lansarea diferitelor scheme de granturi.

Distinct de problematica specialiștilor TIC, competențele digitale ale funcționarilor și angajaților instituțiilor și autorităților publice și ale UAT-urilor sunt la un nivel redus. Totodată, raportat la potențialii beneficiari ai serviciilor publice digitalizate, conform datelor Eurostat, în 2021, 72% dintre români nu aveau competențe digitale de bază, procentaj care a crescut din 2019, când era de 69%²¹. Unele eforturi, insuficiente, pentru creșterea competențelor digitale ale cetățenilor și personalului din administrația publică au fost realizate prin crearea de centre de incluziune digitală.²²

În sfârșit, raportul conținea și recomandarea ca România să-și intensifice semnificativ eforturile în domeniul competențelor digitale. În special, România ar trebui să implice în continuare entități private în dezvoltarea și furnizarea de politici pentru competențe digitale. De asemenea, România ar trebui să acorde o atenție deosebită consolidării eforturilor de perfecționare și recalificare, precum și atragerii și reținerii specialiștilor TIC.

Nu în ultimul rând, trebuie subliniat că un grad redus de digitalizare a instituțiilor și autorităților publice favorizează fenomenul corupției. Cu referire la situația din România, s-a arătat că, la nivelul anului 2021, procentul utilizatorilor de servicii publice care au plătit mită pentru a obține un serviciu în ultimele 12 luni era de 20%, cel mai ridicat din UE, iar procentul persoanelor care au considerat că fenomenul corupției a crescut în ultimele 12 luni era de 45%.²³

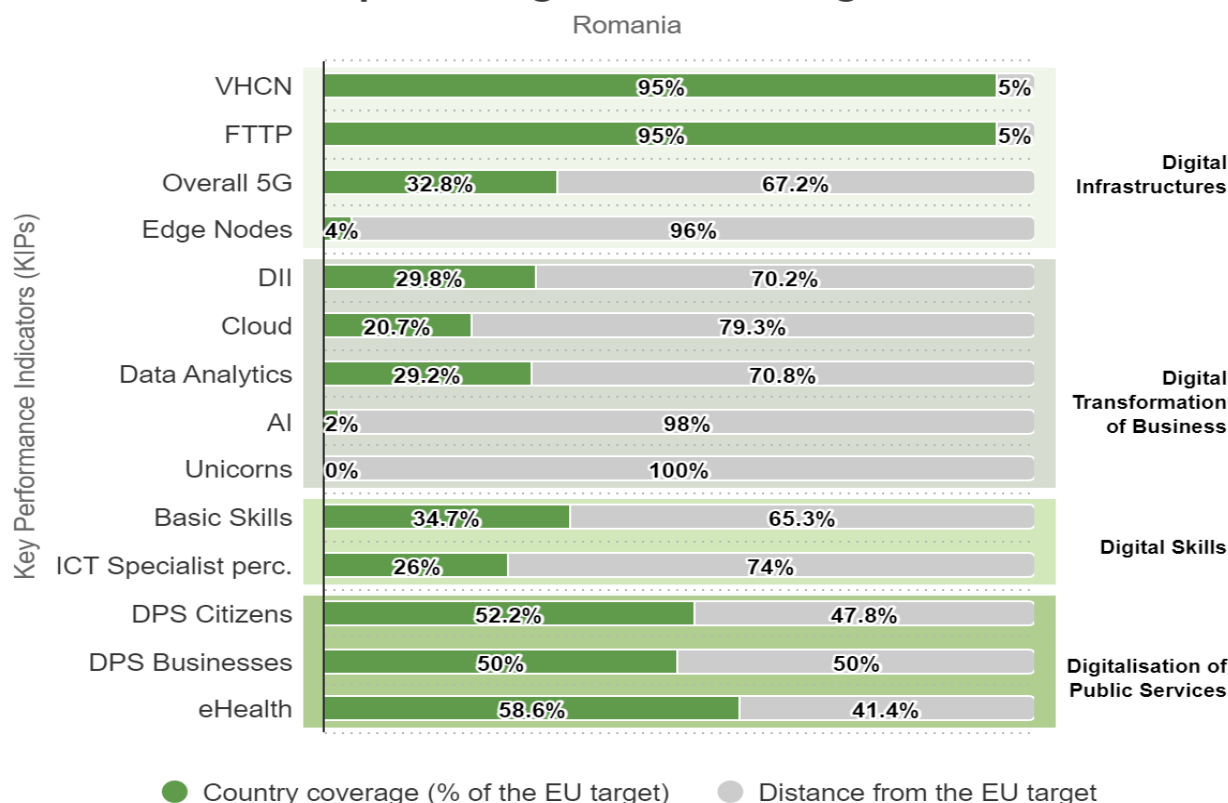
²¹ A se vedea Împreună în România digitală, disponibil la <https://incluziunedigitala.ro/>.

²² A se vedea, spre exemplu, <https://incluziunedigitala.ro/> și <https://centruldigital.ro/>.

²³ Global Corruption Barometer, European Union, 2021 - Citizens' views and experiences of corruption (2021, second), disponibil la <https://www.transparency.org/en/gcb/eu/european-union-2021>.

Pentru comparație, cel mai recent raport al Comisiei, publicat în iulie 2024²⁴, relevă, în funcție de indicatorii cheie de performanță (KIPs), următoarea situație:

Observed and forecasted Key Performance Indicators as percentage of the EU target

* 2023: last observed data (DESI 2024, SDDR24); 2024-2030: forecast as per Member States' trajectories

A fully interactive graph is available on the web page.

Sursa: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/factpages/romania-2024-digital-decade-country-report>

În privința digitalizării serviciilor publice, deși au fost înregistrate progrese notabile (este vorba în principal de sistemele ROeID, RO e-Factura și RO e-Transport), totuși performanțele țării noastre rămân scăzute. Astfel, în ceea ce privește disponibilitatea deplină a serviciilor publice digitale pentru cetățeni și pentru întreprinderi, România înregistrează rezultate agregate de 52,2 (față de media UE de 79,4) și respectiv, 50 (față de media UE de 85,4)²⁵.

În materia accesului la înregistrări electronice ale datelor privind sănătatea, procentul este de 58,6 față de media UE de 85%. Drept urmare, România trebuie să extindă acoperirea serviciului de acces online, să pună la dispoziția cetățenilor datele privind dispozitivele/implanturile medicale, testele de laborator și imaginile medicale prin intermediul acestui serviciu de acces online și să includă mai multe categorii de furnizori de asistență medicală în acest serviciu.

²⁴ A se vedea Comisia Europeană, *Raportul de țară privind România pentru 2024 referitor la deceniul digital*, disponibil la <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/factpages/romania-2024-digital-decade-country-report>.

²⁵ A se vedea Comisia Europeană, *Raportul din 2024 privind stadiul evoluției deceniului digital*, disponibil la <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/factpages/state-digital-decade-2024-report>.

Relativ la identificarea electronică securizată (eID), aceasta este disponibilă pentru 93% din populația UE, iar în România angajamentul a fost concretizat prin lansarea aplicației mobile ROeID²⁶ în mai 2023, de către Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR)²⁷. S-a arătat că ROeID asigură identitatea digitală a tuturor cetățenilor României, facilitându-le autentificarea în toate platformele digitale pe care statul român le administrează, dar și conectarea la alte platforme digitale guvernamentale din întreaga Uniune Europeană.²⁸ Așadar, rolul aplicației este ca, în baza unui singur set de credențiale și a unui singur login (*single sign-on*), să se asigure accesul cetățenilor (inclusiv din diaspora) la toate platformele digitale guvernamentale. Totodată, toate administrațiile pot să-și facă serviciile online accesibile prin intermediul ROeID devenind furnizor de servicii și permițând accesul cu identitatea digitală.

Față de cele de mai sus, raportul din 2024 arată că în România ratele de creștere indică o dinamică foarte puternică în comparație cu cea a mediilor UE. Prin urmare, prin continuarea eforturilor privind digitalizarea s-ar putea ajunge la îmbunătățiri radicale în următorii ani în ceea ce privește transparența, simplificarea și calitatea.

În privința competențelor digitale, ca și în raportul publicat în 2023, în pofida eforturilor depuse în acest domeniu, Comisia reține o vulnerabilitate majoră a României: doar 28% din românii cu vârste între 16 și 74 de ani au competențe digitale de bază, comparativ cu 55%, media UE.

O altă restanță semnificativă privește acoperirea 5G care, în România, este încă foarte mult în urma mediei UE (32,8% față de 89,3%).

²⁶ A se vedea <https://www.roeid.ro/>.

²⁷ Disponibilă inclusiv prin intermediul Google Play: <https://play.google.com/store/apps/details?id=ro.roeid.androidapp&hl=ro&pli=1> și App Store: <https://apps.apple.com/us/app/roeid/id6444119440>.

²⁸ A se vedea <https://www.mcid.gov.ro/lansarea-aplicatiei-roeid-centralizarea-tuturor-serviciilor-publice-accesibile-cu-un-singur-login-al-identitatii-digitale-11441/>.

IV. DIMENSIUNEA INSTITUȚIONALĂ A PROCESULUI DE DIGITALIZARE: ROLUL CENTRAL AL AUTORITĂȚII PENTRU DIGITALIZAREA ROMÂNIEI (ADR)

Conform site-ului oficial, Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR) a fost creată în anul 2020 și este o structură cu personalitate juridică în cadrul Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării. ADR are rolul de a realiza și coordona implementarea strategiilor și a politicilor publice în domeniul transformării digitale și al societății informaționale²⁹.

HG nr. 89/2020 privind organizarea și funcționarea Autorității pentru Digitalizarea României stabilește, în art. 1 alin. 1, că aceasta se organizează și funcționează ca structură cu personalitate juridică în subordinea Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării, având rolul de a realiza strategiile și politicile publice în domeniul transformării digitale și al societății informaționale și de a coordona implementarea acestora, precum și rolul de a asigura monitorizarea și controlul asupra respectării reglementărilor interne și internaționale în domeniul transformării digitale și al societății informaționale.

Funcțiile ADR sunt prevăzute la art. 2 din actul normativ sus-menționat, respectiv:

a) de strategie, prin care planifică strategic și asigură elaborarea și implementarea politicilor în domeniul transformării digitale și al societății informaționale, cu acordul prealabil al ministrului cercetării, inovării și digitalizării;

b) de reglementare, prin care reglementează participarea la elaborarea cadrului normativ și instituțional în domeniul transformării digitale și al societății informaționale, inclusiv cu privire la interoperabilitatea sistemelor informatice ale instituțiilor publice;

c) de avizare internă;

c¹) de avizare, în domeniile în care ADR exercită calitatea de autoritate de stat și/sau exercită competențe proprii;

d) de reprezentare, prin care asigură, în numele Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării, în conformitate cu mandatul acordat de ministrul cercetării, inovării și digitalizării, reprezentarea în organisme și organizațiile naționale, regionale, europene și internaționale, ca organ de specialitate al administrației publice centrale, pentru domeniul său de activitate, în conformitate cu cadrul normativ în vigoare;

e) de autoritate de stat, prin care se asigură urmărirea și controlul respectării reglementărilor în domeniul său de competență;

f) de administrare și gestiune;

g) de promovare, coordonare, monitorizare, control și evaluare a realizării politicilor în domeniul său de competență, precum și a cadrului național de interoperabilitate;

h) de comunicare, prin care se asigură comunicarea atât cu celelalte structuri ale sectorului public, cât și cu sectorul privat și societatea civilă;

i) de implementare și gestionare a proiectelor finanțate din fonduri europene, precum și a programelor și proiectelor finanțate din fonduri naționale și alte surse legal constituite;

j) de organism intermediar, prin care se asigură implementarea măsurilor din Programul operațional sectorial pentru «Creșterea competitivității economice», Programul operațional «Competitivitate» în condițiile acordului de delegare încheiat cu autoritatea de management conform art. 15 din Hotărârea Guvernului nr. 398/2015 pentru stabilirea cadrului instituțional de coordonare și gestionare a fondurilor europene structurale și de investiții și pentru asigurarea

²⁹ A se vedea <https://www.adr.gov.ro/>.

continuității cadrului instituțional de coordonare și gestionare a instrumentelor structurale din perioada 2007-2013, cu modificările și completările ulterioare, precum și din Programul operațional «Creștere inteligentă, digitalizare și instrumente financiare», inclusiv cu privire la alte programe cu finanțare europeană;

k) de implementare și îndeplinește atribuțiile aferente acestuia, pentru componentele de investiții din PNRR:

(i) componenta 7 - Transformare digitală, în condițiile acordului de implementare încheiat cu coordonatorul de reforme și investiții pentru Planul național de redresare și reziliență, responsabil pentru componenta C7 - Transformare digitală, conform art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 124/2021 privind stabilirea cadrului instituțional și financiar pentru gestionarea fondurilor europene alocate României prin Mecanismul de redresare și reziliență, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de redresare și reziliență necesar României pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 178/2022, cu modificările și completările ulterioare;

(ii) componenta 9 - Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare;

l) de coordonare, gestionare și implementare, în limita competențelor și delegării făcute prin ordin al ministrului cercetării, inovării și digitalizării, a proiectelor finanțate prin programul *Connecting Europe Facility Digital/Telecom (CEF Digital)*;

m) de monitorizare, control și evaluare a implementării politicilor în domeniul interoperabilității.

Obiectivele ADR sunt următoarele:

a) contribuie la transformarea digitală a economiei și societății românești;

b) realizează guvernarea electronică la nivelul administrației publice din România, prin operaționalizarea standardizării și interoperabilității tehnice și semantice a sistemelor informatice în administrația publică centrală și implementarea principiilor Declarației ministeriale de la Tallinn privind guvernarea electronică din 2017;

c) contribuie la îndeplinirea obiectivelor pentru România ale programelor de asistență financiară ale Uniunii Europene în domeniul său de competență.

În virtutea competențelor legale, ADR gestionează și participă la numeroase proiecte privind diferite aspecte ale procesului de digitalizare a societății românești, în special în conformitate cu interesele și angajamentele României ca stat membru al UE³⁰.

Raportul digitalizării Q2 – iunie 2022³¹ este ultimul raport publicat de ADR, acesta fiind de fapt un raport trimestrial de activitate al autorității care nu își propune o radiografie a gradului de digitalizare sau o centralizare a rezultatelor programelor și proiectelor în care autoritatea a fost sau este implicată.

³⁰ Printre acestea Programul Europa Digitală și Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR). Pentru detalii, a se vedea <https://www.adr.gov.ro>.

³¹ A se vedea <https://www.adr.gov.ro/rapoarte/>.

V. SISTEME INFORMATICE DE TIP E-GUVERNARE DEZVOLTATE ÎN ROMÂNIA

La nivelul anului 2020, ADR, în calitate de beneficiar, a elaborat *Catalogul Național al soluțiilor IT pentru E-Guvernare* în cadrul proiectului „Stabilirea cadrului de dezvoltare a instrumentelor de e-guvernare”, COD: SIPOCA 20, realizat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de UE din Fondul Social European, Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Obiectivul specific 1.1: Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri. De asemenea, în cadrul aceluiași proiect, a fost elaborată și publicată lucrarea *Recomandări pentru implementarea soluțiilor IT pentru e-guvernare - Document explicativ privind catalogul național al soluțiilor IT pentru e-guvernare România*. Majoritatea soluțiilor IT descrise în catalog au fost îmbunătățite între timp fiind asimilată și experiența dobândită în timpul pandemiei COVID 19.

Principalele platforme IT cheie din România care deservește direct cetățenii și companiile sunt:

- Sistemul informatic al Ministerului Finanțelor Publice și al Agenției Naționale de Administrare Fiscală (este un sistem complex alcătuit din mai multe componente:SPV, OSS și, mai recent, RO e-Factura și RO-eTransport. Spațiul Privat Virtual (SPV) - https://www.anaf.ro/anaf/internet/ANAF/servicii_online/inreg_inrol_pf_pj_spv) - este un portal care asigură servicii digitale accesibile permanent și oferă o serie de beneficii utilizatorilor: informații cu privire la obligațiile fiscale, informații cu privire la plata contribuțiilor sociale, vizualizarea deciziilor de impunere, posibilitatea de a primi acte administrativ-fiscale și alte documente); Sistemul One-Stop-Shop (OSS) - https://www.anaf.ro/anaf/internet/ANAF/servicii_online/one_stop_shop, oferă servicii electronice pentru Taxa pe Valoarea Adăugată (TVA); sistemul permite întreprinderilor să acceseze servicii electronice pentru înregistrarea și raportarea TVA în toate statele membre UE);

- Sistemul Național Electronic de Achiziții Publice (SEAP - <https://www.e-licitatie.ro/pub>) este o platformă centralizată gestionată de ADR, care simplifică procedurile atât pentru furnizori, cât și pentru autoritățile contractante, având rolul de punct focal național pentru transmiterea anunțurilor de achiziții publice către Jurnalul Oficial al UE (ca OJS eSender); oferă, de asemenea, servicii interactive și tranzacționale menite să faciliteze cât mai mult procesul de achiziție publică);

- Portalul instanțelor de judecată (<https://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>) este în administrarea Ministerului Justiției și oferă informații despre fiecare instanță judecătorească din România, indiferent de nivel, inclusiv site-urile web ale acestora, calendarul ședințelor și informații cu privire la hotărârile pronunțate);

- Sistemul Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară (<https://geoportal.ancpi.ro/geoportal/imobile/Harta.html>) - implementat de ANCPPI pentru emiterea extraselor de carte funciară; permite atât cetățenilor, cât și întreprinderilor să acceseze extrase din planul cadastral în scopuri informaționale, oferă planuri ortofoto și servicii de sistem global de navigație prin satelit);

- Registrul Comerțului online (portal ONRC);

- Autorizații Auto.

Există totodată platforme IT relevante orientate orizontal și funcționale la nivel național, cu rol de consolidare a e-guvernării, care au fost eficientizate în ultimii ani:

- Sistemul electronic național (SEN - platforma pentru integrarea serviciilor de e-guvernare)

- Sistemul național electronic de plată online a taxelor și impozitelor (Ghiseul.ro - <https://www.ghiseul.ro/ghiseul/public>, platformă aflată sub administrarea Autorității pentru Digitalizarea României (ADR), permite cetățenilor să își achite impozitele, taxele și amenzile impuse de instituțiile publice înrolate. În plus, începând din martie 2023, platforma și-a extins funcționalitatea pentru a permite emiterea fără costuri a cazierelor judiciare.)

- Punctul de contact unic electronic (PCUe - <https://edirect.e-guvernare.ro/SitePages/landingpage.aspx>, dezvoltat de ADR, este o platformă pentru integrarea serviciilor de e-guvernare în sistemul electronic național, oferind cetățenilor și companiilor servicii electronice, indiferent de țara de origine a beneficiarilor. Oferă acces la servicii electronice și informații prin intermediul unui singur punct electronic, precum și la un istoric centralizat al comunicării dintre cetățeni și autoritatea competentă. De asemenea, se pot obține prin mijloace electronice: avize, autorizații, certificări, calificări. De asemenea, PCUe este utilizat și de către instituțiile publice pentru a comunica bidirecțional în vederea transmiterii dosarelor administrative);

- Platforma aici.gov.ro (un instrument digital al ADR cu rol de intermediar pentru înregistrarea documentelor adresate instituțiilor publice care nu au un sistem propriu de registratură online. Obiectivul platformei este eficientizarea și tehnologizarea proceselor de comunicare la nivel național, astfel încât toate instituțiile publice din România să fie înrolate într-un sistem digital, capabil să răspundă solicitărilor cetățenilor în format electronic, într-un timp cât mai scurt);

- Platforma data.gov.ro (punct central de acces pentru seturile de date deschise livrate de autoritățile și instituțiile administrației publice, ajutând publicul să găsească, să descarce și să folosească informațiile generate și deținute de structurile administrative; administrată de Secretariatul General al Guvernului);

- ROeID (<https://www.roeid.ro/>, platformă software și aplicație de identificare digitală – vizează oferirea de mecanisme sigure de identificare pentru facilitarea interacțiunii cetățeanului cu instituțiile publice);

- ROeIDAS (<https://eidas.gov.ro/roeidas/> - sistemul de interoperabilitate cu statele membre ale UE): realizează interconectarea cu nodurile eIDAS ale celorlalte state membre și cu furnizorii de identitate și servicii electronice din România);

- Platforma Ministerului Afacerilor Interne (<https://hub.mai.gov.ro/>, permite cetățenilor să obțină cazierelor judiciare, să se programeze pentru obținerea sau reînnoirea pașaportului și să obțină aprobarea pentru documentația de urbanism, precum și pentru autorizațiile de construcție/demolare);

- Platforma IMM MENTOR (<https://immmmentor.ro/>, gestionată de Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului (MEAT), este structurată pe mai mulți piloni, după cum urmează: Educație Antreprenorială, Finanțări pentru IMM-uri, Legislați Firmelor și Instituții Competente. Prin intermediul pilonului referitor la finanțări sunt identificate toate liniile de finanțare - de la bugetul de stat, din fonduri europene nerambursabile, alte fonduri de finanțare (norvegiene, elvețiene, Banca Mondială, etc), platformele financiare existente (crowdfunding, crowdsourcing, etc), dar și structuri de sprijinire a afacerilor (incubatoare, acceleratoare, etc). De asemenea, platforma include și o aplicație Marketplace, care menține registrul tuturor companiilor românești și oferă companiilor posibilitatea de a-și gestiona facturile în cadrul aplicației);

- Platforma SITUR (<https://turism.gov.ro/web/situr-gov-ro/>, administrată de MEAT, este un sistem informatic care înlocuiește tradiționalele proceduri de depunere fizică a documentelor pentru

obținerea autorizațiilor în domeniul turismului, permițând un acces facil la toate etapele acestui proces).

În cadrul sistemului informatic al Ministerului Finanțelor Publice și al Agenției Naționale de Administrare Fiscală au fost integrate recent două sisteme specializate deosebit de importante: RO e-Factura și RO-eTransport.

RO e-Factura (sistemul național de facturare electronică)

Standardizarea sistemului de facturare electronică la nivel internațional are beneficii semnificative în ceea ce privește funcționarea economiilor, impactul asupra mediului și reducerea sarcinilor administrative.

Proiectul ”E-factura – sistem obligatoriu de facturare electronică” a fost demarat în luna martie 2020 de către Ministerul Finanțelor și Agenția Națională de Administrare Fiscală, în vederea eficientizării colectării impozitelor și taxelor, vizând în principal îmbunătățirea și consolidarea gradului de colectare a TVA și prevenirea/combateră evaziunii fiscale.

Sistemul a fost creat în vederea punerii la dispoziția operatorilor economici a unui serviciu electronic pentru emiterea și primirea facturilor. Sistemul contribuie la susținerea unui mediu fiscal eficient, transparent și echitabil și la tranziția către o metodă de lucru bazată pe instrumente digitale, răspunzând evoluțiilor tehnologice și cerințelor mediului de afaceri.³²

Cadrul legal a fost creat prin O.U.G. nr. 120/2021 privind administrarea, funcționarea și implementarea sistemului național privind factura electronică RO e-Factura, precum și pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 78/2000 privind omologarea, eliberarea cărții de identitate a vehiculului și certificarea autenticității vehiculelor rutiere în vederea introducerii pe piață, punerii la dispoziție pe piață, înmatriculării sau înregistrării în România, precum și supravegherea pieței pentru acestea³³, aprobată prin Legea nr. 139/2022.³⁴

În contextul implementării cu caracter obligatoriu a sistemului RO e-Factura, de la 1 ianuarie 2024, pentru toate livrările de bunuri și prestările de servicii care au loc în România, realizate în relația business-to-business (B2B), M.F. și A.N.A.F. publică un ghid pentru contribuabili care oferă informații esențiale pentru adoptarea și implementarea facturării electronice.³⁵

Sistemul RO e-Factura este integrat, poate fi accesat utilizând credențialele pentru Spațiului Privat Virtual (SPV),³⁶ și va putea fi interconectat cu celelalte sisteme deținute de statele membre ale UE.

RO-eTransport (sistemul electronic integrat național privind monitorizarea transporturilor rutiere de bunuri cu risc fiscal ridicat).

Sistemul monitorizează în timp real deplasarea bunurilor cu risc fiscal ridicat pe teritoriul României, astfel: transportul bunurilor achiziționate și livrate intracomunitare, transportul bunurilor

³² Procedura de utilizare și funcționare a sistemului RO e-Factura și documentația tehnică sunt disponibile pe secțiunile dedicate ale paginilor web ale Ministerului Finanțelor și ANAF, la dresa <https://mfinante.gov.ro/web/efactura>.

³³ Publicată în M.Of. nr. 960 din 07.10.2021.

³⁴ Publicată în M.Of. nr. 490 din 17.05.2022.

³⁵ Ghidul poate fi consultat la adresa https://mfinante.gov.ro/despre-minister/-/asset_publisher/uwgr/content/ghidul-e-factura.-ce-trebuie-s-c4-83-c8-99tie-contribuabilii-pentru-a-emite-c8-99i-prelua-facturi-electronice.

³⁶ A se vedea https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/Informatii_R/Comunicat_e-factura_aprilie2022_v2_050422.pdf. Procesul de implementare e-Factura a fost realizat în două etape: o etapă preliminară vizând perioada 1 ianuarie 2024 - 30 iunie 2024, o etapă consolidată, începând cu data de 1 iulie 2024. Pentru detalii suplimentare, a se vedea https://mfinante.gov.ro/despre-minister/-/asset_publisher/uwgr/content/ghidul-e-factura.-ce-trebuie-s-c4-83-c8-99tie-contribuabilii-pentru-a-emite-c8-99i-prelua-facturi-electronice.

care fac obiectul operațiunilor vamale, transportul bunurilor între două locații situate pe teritoriul național.

RO e-Transport include module informatice de gestiune a transporturilor de bunuri, care generează coduri unice de înregistrare pentru fiecare transport, elemente de interconectare cu camere de luat vederi și alte dispozitive specifice de monitorizare a traficului rutier și componente software pentru analiza integrată a datelor. Sistemul utilizează date și informații deținute la nivelul instituțiilor sau autorităților publice cu atribuții în domeniul transportului rutier și este interconectat cu celelalte sisteme informatice existente la nivelul Ministerului Finanțelor, Agenției Naționale de Administrare Fiscală sau Autorității Vamale Române.³⁷

Operatorii de transport sunt obligați să transfere, pe toată durata traseului, datele curente de poziționare ale vehiculului în Sistemul RO e-Transport.

Cadrul legal a fost creat prin O.U.G. nr. 41/2022 pentru instituirea sistemului național privind monitorizarea transporturilor rutiere de bunuri RO e-Transport și pentru abrogarea art. XXVIII din O.U.G. nr. 130/2021 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative,³⁸ aprobată prin Legea nr. 375/2023.³⁹

În vederea informării tuturor contribuabililor ce realizează transporturi naționale cu risc fiscal ridicat și transporturi internaționale, Ministerul Finanțelor și Agenția Națională de Administrare Fiscală au elaborat Ghidul privind Sistemul național e-Transport, o componentă importantă în digitalizarea ANAF, prin care se urmărește creșterea capacității administrative de combatere a fraudei fiscale.⁴⁰

Ca și Ro e-Factura, sistemul RO e-Transport este integrat și poate fi accesat utilizând credențiale pentru Spațiului Privat Virtual (SPV).

Este de așteptat ca atât RO e-Factura, cât și RO e-Transport, să conducă la colectarea mai eficientă a taxelor și impozitelor și la reducerea evaziunii fiscale.

Mai multe proiecte strategice de digitalizare sunt restante așteptându-se implementarea în viitor și suportul normativ dedicat:

- cartea electronică de identitate (CEI);
- domiciliul electronic;
- digitalizarea sistemului de sănătate și asigurarea accesului la dosarul electronic medical;
- dezvoltarea de platforme digitale de interacțiune între cetățeni și instituțiile locale și autoritățile centrale, în principal pentru acces la informații în mod rapid.

Există câteva platforme digitale de interacțiune, dar efectul acestora poate fi considerat mai degrabă limitat. Cu titlu de exemplu, menționăm:

RUTI – Registrul Unic al Transparenței Intereselor – este o platformă online guvernamentală prin intermediul căreia decidenții înscriu întâlnirile dintre aceștia și grupurile specializate care își manifestă, din proprie inițiativă, interesul pentru un anumit domeniu ce intră în competența de reglementare a administrației publice centrale și/sau locale în vederea promovării unei inițiative de politică publică, iar întâlnirile sunt afișate în mod public. Registrul

³⁷ A se vedea <https://mfinante.gov.ro/ro/web/etransport>.

³⁸ Publicată în M.Of. nr. 356 din 11.04.2022.

³⁹ Publicată în M.Of. nr. 1110 din 11.12.2023.

⁴⁰ A se vedea Ministerul Finanțelor, Ghid pentru accesarea facilităților fiscale stabilite prin OUG 107/2024, disponibil la https://mfinante.gov.ro/despre-minister/-/asset_publisher/uwgr/content/ghidul-e-transport.-ce-trebuie-s-c4-83-c8-99tie-contribuabilii-care-realizeaz-c4-83-transporturi-na-c8-9bionale-cu-risc-fiscal-ridicat-c8-99i-transporturi-interna-c8-9bionale.

stabilește un cadru de colaborare complementar și anterior procedurii legale de transparență decizională;⁴¹

E-CONSULTARE - platformă online guvernamentală ce reunește proiectele de acte normative lansate în consultare publică la nivelul administrației centrale. Scopul acesteia este acela ca societatea civilă să poată participa în mod eficient la procesul decizional și a fost concepută drept soluție pentru creșterea predictibilității în procesul de elaborare a actelor normative de la nivelul executivului.⁴²

Mai poate fi menționat că există și o primă versiune a Catalogului Național al Serviciilor Publice, care a inventariat un total de 2.333 de servicii (fără actualizare la data de 21.10.2021, platforma online anunțată, dar încă în așteptare).

Se poate aprecia că la acest moment administrația publică din România se află în proces de consolidare a statutului de e-guvernare (*e-Government*), iar realizarea unor obiective care caracterizează statutul de *smart government*, care ar presupune și apelul la instrumente avansate de analiză și predicție, inclusiv pe bază de AI, este încă îndepărtată.

În orice caz, asigurarea unui ecosistem digital capabil să funcționeze, să inoveze și să transfere servicii și produse digitale inovative în beneficiul societății și economiei pentru o dezvoltare durabilă presupune evoluții reale și convergente în mai multe axe de intervenție care se susțin reciproc. Astfel, digitalizarea administrației publice fără dezvoltarea corespunzătoare a educației digitale sau fără creșterea sinergică a capacității de a preveni și gestiona riscurile cibernetice poate eșua într-o formă fără fond.

⁴¹ A se vedea <http://ruti.gov.ro/>.

⁴² A se vedea <https://e-consultare.gov.ro/w/>.

VI. EVOLUȚII RECENTE ALE CADRULUI NORMATIV NAȚIONAL CARE INFLUENȚEAZĂ PROCESUL DE DIGITALIZARE ȘI DE REFORMĂ A INSTITUȚIILOR PUBLICE

Până în anul 2020 procesul de digitalizare a României și crearea cadrului normativ aferent au fost mai degrabă tributare obligațiilor care reveneau României în calitate de stat membru al UE⁴³ și mai puțin efectul unor politici proprii facultative, unitare, convergente și asumate, care să vizeze beneficiile intrinseci ale digitalizării și e-guvernantei.

Totuși, trebuie recunoscut că au existat și preocupări relevante care au depășit dimensiunea obligațiilor asumate de statul român. Astfel, ADR în calitate de beneficiar în cadrul proiectului „Stabilirea cadrului de dezvoltare a instrumentelor de e-guvernare” (COD: SIPOCA 20), realizat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de UE din Fondul Social European, Axa Prioritară 1: Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Obiectivul specific 1.1: Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri, a elaborat, într-o succesiune firească, două documente deosebit de importante, respectiv *Raportul de analiză a actelor normative România (12 decembrie 2018)* și *Elaborarea unui cadru legislativ unitar pentru implementarea și gestionarea serviciilor de e-guvernare România (octombrie 2019)*.

Cel de al doilea document este rezultatul analizei prealabile fiind deosebit de consistent și complex. Conține un plan de lucru pentru adoptarea noului cadru legislativ, propuneri de modificare/creare a cadrului legislativ unitar și o strategie de *Cloud Computing* pentru România.

În mod special poate fi remarcată partea dedicată multitudinii de propuneri de „*lege ferenda*” vizând, pe de o parte, cadrul normativ orizontal, aplicabil, în mod general, e-guvernării (furnizarea prin mijloace electronice a serviciilor publice și Portalul Unic, interoperabilitatea, plata prin mijloace electronice a taxelor și impozitelor, inclusiv a taxelor aferente serviciilor publice, identificarea, autentificarea și semnătura electronică) și, pe de altă parte, cadrului normativ sectorial structurat în raport de 36 de evenimente de viață: 1 – „Începerea unei afaceri”; 2 – „Vânzarea sau cumpărarea afacerii”; 3 – „Modificări în funcționarea afacerii”; 4 – „Obținerea de surse de finanțare”; 5 – „Obținerea de garanții pentru întreprinderi”; 6 – „Falimentul unei afaceri”; 7 – „Desființarea unei afaceri”; 8 – „Transfer de proprietate”; 9 – „Obținerea permisului de conducere auto”; 10 – „Încheierea de contracte”; 11 – „Votarea”; 12 – „Asigurarea viitorului personal”; 13 – „Înregistrarea pentru plata taxelor”; 14 – „Înregistrarea unui autovehicul”; 15 – „Achiziționarea, închirierea sau construirea unui spațiu de locuit”; 16 – „Înscrierea la bibliotecă”; 17 – „Căutarea unui loc de muncă”; 18 – „Pierderea locului de muncă”; 19 – „Accidente de muncă și incapacitate de muncă”; 20 – „Pensionare”; 21 – „Înregistrarea persoanelor cu dizabilități în vederea obținerii drepturilor sociale (indemnizației lunare/ indemnizației de însoțitor, după caz) sau alte drepturi aferente”; 22 – „Programarea unui consult medical (spital, policlinică, medic de familie)”; 23 –

⁴³ Cadrul normativ adoptat la nivelul UE care privește direct sau indirect procesul de digitalizare este deosebit de amplu. Printre actele relevante menționăm Directiva 2003/98/CE privind reutilizarea informațiilor din sectorul public, Directiva 2006/123/CE privind serviciile în cadrul pieței interne, Directiva 1999/93/CE privind un cadru comunitar pentru semnăturile electronice, Directiva 2000/31/CE privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (directiva privind comerțul electronic), Regulamentul (UE) 2019/1157 din 20 iunie 2019 privind consolidarea securității cărților de identitate ale cetățenilor Uniunii și a documentelor de ședere eliberate cetățenilor Uniunii și membrilor de familie ai acestora care își exercită dreptul la liberă circulație, Regulamentul (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE.

„Nașterea”; 24 – „Căsătoria”; 25 – „Divorț”; 26 – „Deces”; 27 – „Obținerea indemnizației de creștere a copilului”; 28 – „Obținerea cărții de identitate”; 29 – „Adopții”; 30 – „Înscrierea în clase primare/liceu/universități”; 31 – „Imigrare în România”; 32 – „Obținerea cetățeniei”; 33 – „Ghiduri și date despre călătorie”; 34 – „Obținerea unei vize”; 35 – „Obținerea unui pașaport”; 36 – „Denunțarea unei ilegalități”.

În mod evident, pandemia COVID 19 a condus la o regândire a priorităților în materie de digitalizare, inclusiv în dimensiune normativă, după cum a determinat și o înțelegere mai profundă a importanței și beneficiilor atrase de aceasta. În același timp, aceste priorități s-au exprimat în PNRR al României, iar schimbările cadrului normativ din ultimii ani au fost consecința obligațiilor asumate în cadrul acestui program.

Mai poate fi subliniat faptul că realizarea infrastructurii necesare pentru digitalizarea României, cu scopul eficientizării aparatului administrativ și al creșterii calității serviciilor publice este una dintre direcțiile de acțiune pentru asigurarea securității naționale prevăzute în Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024, aprobată prin Hotărârea Parlamentului României nr. 22/2022.

Cadrul normativ privind digitalizarea (afereț perioadei 2022-2023) determină reformarea instituțională în două modalități:

a) prin *impuls direct* (i.e. prin reglementare generală și propriu-zisă a modului de reformare, e.g. OUG nr. 41/2016 privind stabilirea unor măsuri de simplificare la nivelul administrației publice centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative așa cum a fost recent modificată și completată prin Legea nr. 9/2023);

b) prin *impuls indirect* (i.e. prin reglementarea unor drepturi și obligații specifice în sarcina instituțiilor și autorităților publice în contextul unor acte normative speciale care au ca obiect anumite aspecte ale procesului de digitalizare, spre exemplu Legea cloudului guvernamental și Legea interoperabilității).

Între evoluțiile normative recente care pot fi apreciate în mod pozitiv amintim:

1. OUG nr. 41/2016 privind stabilirea unor măsuri de simplificare la nivelul administrației publice centrale, administrației publice locale și al instituțiilor publice și pentru modificarea și completarea unor acte normative⁴⁴ (versiune în vigoare de la 4 iulie 2023⁴⁵)

Ordonanța a fost adoptată în regim de urgență printre altele, având în vedere faptul că o cerință expresă a unor pături largi ale societății, care este tot mai des exprimată în spațiul public, se referă la debirocratizare și simplificarea administrativă. În acest context, era și este imperios necesară adoptarea unor măsuri urgente, în interes public, în sensul reducerii eforturilor de procurare a documentelor în vederea obținerii serviciilor publice, precum și referitoare la facilitarea interconectării bazelor de date între instituțiile publice.

Capitolul I privește măsurile privind simplificarea procedurilor administrative la nivelul administrației publice centrale și locale. Astfel, în virtutea acestui act normativ, instituțiile publice, organele de specialitate ale administrației publice centrale și locale, precum și persoanele juridice

⁴⁴ Publicată în M.Of. nr. 490 din 30 iunie 2016. Aprobată prin Legea nr. 179/2017 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/2016 privind stabilirea unor măsuri de simplificare la nivelul administrației publice centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M.Of. nr. 581 din 20 iulie 2017.

⁴⁵ Ultima modificare și completare semnificativă a avut loc prin Legea nr. 9/2023 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/2016 privind stabilirea unor măsuri de simplificare la nivelul administrației publice centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 14 din 5 ianuarie 2023.

de drept privat care, potrivit legii, au obținut statut de utilitate publică sau sunt autorizate să presteze un serviciu public, în regim de putere publică, au următoarele obligații:

1. să publice, din oficiu, informații și modele de formulare sau cereri aferente tuturor serviciilor publice furnizate, în format electronic, atât pe pagina de internet proprie, cât și pe punctul de contact unic electronic, în varianta actualizată și într-un format tehnic care să permită descărcarea și editarea lor în scopul completării în format electronic de către beneficiar;

2. să accepte copia în format electronic după cartea de identitate, transmisă prin e-mail, respectând condițiile prevăzute de reglementările legale privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal;

3. să publice o adresă de e-mail pentru primirea în format electronic a copiei după cartea de identitate, pe punctul unic de contact electronic și pe pagina proprie de internet;

4. să elimine cerința de depunere a copiilor legalizate după documente la furnizarea serviciilor publice, substituindu-le cu certificarea conformității cu originalul de către funcționarul competent;

5. să nu solicite persoanelor fizice sau persoanelor juridice, în vederea soluționării cererilor pentru furnizarea unui serviciu public, copii de pe avize sau alte documente care au fost emise de către alte instituții publice, organe de specialitate ale administrației publice centrale și locale, precum și persoane juridice de drept privat care, potrivit legii, au obținut statut de utilitate publică sau sunt autorizate să presteze un serviciu public, în regim de putere publică⁴⁶;

6. de a nu solicita persoanelor fizice sau persoanelor juridice, în vederea soluționării cererilor pentru furnizarea unui serviciu public, dosare, dosare cu șină, precum și niciun alt articol sau obiect de birotică sau papetărie (inclusiv în cazul depunerii actelor necesare pentru participarea la concursurile pentru ocuparea unei funcții publice, precum și în cazul depunerii actelor necesare pentru participarea la procedurile de achiziții publice);

7. să accepte documentele eliberate de către persoanele juridice de drept public sau de drept privat în format electronic, care au o semnătură electronică calificată sau avansată, în scopul furnizării serviciilor publice către beneficiar;

8. în cazul în care solicită copii în format fizic pe hârtie pentru diverse acte, cereri sau formulare, să asigure, în mod gratuit, fotocopierea acestora. Prevederile acestui alineat nu se aplică pentru actele, cererile sau formularele emise de autoritățile și instituțiile publice centrale;

9. de a își informatiza procesele și procedurile;

10. să specifice pe formularele proprii durata de completare a fiecăruia și motivul colectării informației. Fiecare entitate dintre cele enumerate anterior își va întocmi metodologia de calcul al duratei de completare a unui formular, această metodologie fiind disponibilă pe pagina proprie de internet și aprobată prin ordin al conducătorului instituției;

11. de a oferi metode alternative de plată a serviciilor publice furnizate contra cost, fie prin plata cu cardul, fie prin intermediul altor sisteme de plată;

12. să folosească cu precădere mijloacele electronice pentru comunicarea cu beneficiarii serviciilor publice, acolo unde beneficiarul are și este de acord să furnizeze o adresă de poștă electronică;

⁴⁶ Acestea trebuie solicitate (copii sau extrase în format electronic) entităților care le-au emis, în baza consimțământului expres al beneficiarului serviciului public.

13. să își dezvolte capacitatea de furnizare a serviciilor publice electronice, prin asumarea unui plan de dezvoltare a serviciilor publice electronice adoptat prin ordin al conducătorului entității respective;

14. împreună cu fiecare set de date încărcat pe portalul www.data.gov.ro, să încarce și denumirea, descrierea și durata de timp în care este recomandată actualizarea setului de date.

15. de a publica seturi de date de interes public pe portalul www.data.gov.ro;

16. de a prevedea explicit în caietele de sarcini și în contractele aferente procedurilor de achiziție publică demarate, care includ dezvoltări de programe informatice la solicitarea instituției sau autorității, faptul că toate drepturile patrimoniale de autor asupra tuturor operelor create de către contractant sau membrii asocierii, aferente produsului sau serviciului livrat, se transferă către autoritatea contractantă;

17. de a analiza taxele aferente serviciilor publice furnizate sau, după caz, serviciilor publice pentru care monitorizează și/sau controlează furnizarea, precum și procedurile de furnizare și numărul de documente solicitate beneficiarului pentru furnizarea serviciilor publice respective. Fiecare autoritate dintre cele menționate anterior are obligația de a înainta Guvernului un raport sintetic cu privire la cele constatate, precum și propuneri de intervenție, precum înlăturarea/comasarea de taxe;

18. de a emite ordine sau instrucțiuni pentru modificarea procedurilor de furnizare a serviciilor publice în acord cu obligațiile legale privind digitalizarea.

Al doilea capitol se referă la modificarea, completarea și abrogarea unor acte normative, după cum urmează:

I. Legea nr. 117/1999 privind taxele extrajudiciare de timbru, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 321 din 6 iulie 1999, cu modificările și completările ulterioare,

II. OG nr. 78/2000 privind omologarea, eliberarea cărții de identitate și certificarea autenticității vehiculelor rutiere în vederea comercializării, înmatriculării sau înregistrării acestora în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 412 din 30 august 2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 230/2003,

III. OG nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 410 din 25 iulie 2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare,

IV. OUG nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 670 din 3 august 2006, cu modificările și completările ulterioare,

V. Legea nr. 290/2004 privind cazierul judiciar, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 777 din 13 noiembrie 2009, cu modificările și completările ulterioare,

VI. Legea nr. 329/2003 privind exercitarea profesiei de detectiv particular, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 178 din 12 martie 2014,

VII. Legea nr. 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 682 din 29 iulie 2005, cu modificările și completările ulterioare,

VIII. OUG nr. 146/2002 privind formarea și utilizarea resurselor derulate prin trezoreria statului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 295 din 16 aprilie 2008, cu modificările și completările ulterioare.

2. OUG nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice⁴⁷

Punerea în aplicare a acestui act normativ, îndelung așteptat, alături de Legea interoperabilității, are semnificația unui pas deosebit de important în evoluția fenomenului de digitalizare a administrației publice din țara noastră.

În privința contextului european și normativ existent la momentul adoptării OUG nr. 89/2022, au fost luate în considerare, pe de o parte, Strategia europeană pentru *cloud computing*, Strategia europeană privind datele, Declarația comună a statelor membre ale Uniunii Europene privind Noua generație de *cloud* în Europa, Cadrul european de interoperabilitate, și, pe de altă parte, obligațiile asumate prin PNNR al României pentru componenta de transformare digitală (implementarea unei infrastructuri de tip *cloud* în sectorul public și construcția de centre de date erau esențiale pentru îndeplinirea jalonului nr. 153 din Plan).

Totodată, în lipsa unei asemenea reglementări era imposibilă implementarea pe altă cale a soluțiilor cloud, existând domenii care capacitează întreaga administrație publică centrală, managementul informațiilor la nivelul serviciilor publice, dinamica serviciilor publice, adaptarea acestora la noile realități tehnologice și digitale, precum și reacția de răspuns a statului la noile provocări în domeniul conceptului de securitate extinsă.

În același timp, legiuitorul a avut în vedere faptul că tehnologia de tip cloud prezintă avantaje importante, tehnice și economice, care includ procesarea și stocarea datelor, disponibilitatea serviciilor, cu perspectiva unor economii consistente în planul investițiilor și al cheltuielilor operaționale. Schimbul de date în format electronic în sectorul public este absolut necesar pentru îmbunătățirea serviciilor publice dedicate cetățenilor, pentru utilizarea mai eficientă a forței de muncă și pentru eficientizarea cheltuielilor aferente sistemelor și rețelelor informatice. Tehnologia de tip cloud permite asigurarea unui management unitar și eficient privind gestionarea centralizată a resurselor informatice și de comunicații, în condiții de securitate sporită, scalabilitate, flexibilitate și adaptabilitate, precum și creșterea rezilienței capabilităților sistemelor și rețelelor informatice ale statului român. Acest tip de tehnologie mai poate răspunde atât nevoii de acces deschis (prin cloud public), cât și accesului restricționat (prin cloud privat).

Multitudinea de avantaje este însoțită și de unele riscuri care trebuie gestionate în mod corespunzător. În principal au fost avute în vedere riscurile de securitate cibernetică a sistemelor informatice, riscurile de utilizare neautorizată de date de către utilizatori nespecificați, necesitatea asigurării securității datelor personale ale cetățenilor români.

În concret, OUG nr. 89/2022, în versiunea actualizată la 29 decembrie 2023, stabilește că are ca obiect de reglementare regimul juridic general privind înființarea, administrarea și dezvoltarea, la nivel național, a unei infrastructuri de tip cloud hibrid - Platforma de cloud guvernamental (Platforma) în vederea utilizării serviciilor de tip cloud de către autoritățile și instituțiile publice centrale și locale. Platforma este constituită dintr-o componentă de cloud privat (Cloudul privat guvernamental) și din resurse și servicii publice certificate din alte tipuri de cloud public sau privat. Cloudul privat guvernamental este administrat operațional de ADR, constă într-un ansamblu de resurse informatice, de comunicații și de securitate cibernetică, aflate în proprietatea statului român, interconectat la nivel de servicii cu alte clouduri publice și/sau cu clouduri private și este

⁴⁷ Publicată în M.Of. nr. 638 din 28 iunie 2022, aprobată prin Legea nr. 180/2023 pentru aprobarea OUG nr. 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice, publicată în M.Of. nr. 580 din 27 iunie 2023.

compus din două componente: componenta de cloud intern, și componenta de cloud dedicat. Autoritățile responsabile de realizarea Cloudului privat guvernamental sunt MCID și ADR, în colaborare cu STS și SRI.

După adoptarea Ghidului de governanță a platformei (cuprinzând standarde, reguli, orientări și caracteristici pentru activități și rezultatele acestora, care vizează atingerea gradului optim de calitate, precum și reguli și obligații în relația dintre furnizorul și utilizatorul de servicii de tip cloud) sistemele informatice utilizate de către autoritățile și instituțiile publice centrale trebuie dezvoltate astfel încât să fie apte pentru migrarea în Platformă sau interconectate cu aceasta.

Deosebit de important este faptul că autoritățile administrației publice centrale au obligația de a migra serviciile publice electronice în Cloudul privat guvernamental, iar acestea pot migra în Cloudul privat guvernamental, în limita resurselor disponibile ale acestuia, serviciile informatice utilizate pentru operațiunile administrative proprii⁴⁸.

De asemenea, autoritățile administrației publice locale pot migra, respectiv utiliza în Platformă serviciile publice electronice și serviciile informatice utilizate pentru operațiunile administrative proprii, în limita resurselor disponibile ale Platformei.

Actul normativ consacră principiul „cloud first”, care implică luarea în considerare a cloudului înaintea tuturor celorlalte tehnologii, fie că este un proiect nou care implică soluții informatice și de comunicații sau o actualizare tehnologică a unui sistem informatic existent.

Capitolul II reglementează atribuțiile și responsabilitățile privind realizarea și operarea Platformei de cloud guvernamental, respectiv atribuțiile MCID, atribuțiile ADR, atribuțiile STS, atribuțiile SRI, precum și aspecte privind securitatea cibernetică, politica de „cloud first”, prelucrarea datelor cu caracter personal ș.a.

Capitolul III se referă la principalele drepturi și obligații ale autorităților și instituțiilor publice găzduite în Cloudul privat guvernamental. Dintre obligațiile specifice, menționăm pe acelea de a întreprinde toate măsurile necesare de pregătire a infrastructurii proprii pentru utilizarea eficientă a serviciilor solicitate din Cloudul privat guvernamental și de a desemna persoana de contact responsabilă în relația cu ADR, în calitate de administrator operațional al Cloudului privat guvernamental.

3. Legea nr. 242/2022 privind schimbul de date între sisteme informatice și crearea Platformei Naționale de Interoperabilitate⁴⁹

Legea reglementează măsuri referitoare la tehnologii, echipamente, programe software și datele utilizate de acestea în vederea contribuției la creșterea gradului de interconectare între sistemele informatice ale autorităților și instituțiilor publice și la facilitarea schimbului de date între acestea, pornind de la principiile și obiectivele Cadrului European de Interoperabilitate. Este vizată crearea, operaționalizarea și administrarea instrumentului/mijlocului necesar pentru livrarea într-un format integrat a mai multor servicii electronice prin implementarea platformei de interoperabilitate.

Noua lege a interoperabilității vizează creșterea calității serviciilor publice prin facilitarea schimbului de date între sisteme informatice, reducerea sarcinilor birocratice și administrative ale

⁴⁸ Prevederile ordonanței nu se aplică sistemelor informatice ale autorităților publice din domeniul apărării, ordinii publice și securității naționale și nici celor ale autorităților publice prevăzute în Constituție în titlul III, capitolele I, II și VI, cu excepția acelor sisteme care asigură servicii publice electronice, care se vor interconecta cu Cloudul privat guvernamental, respectiv a sistemelor informatice pentru care autoritățile respective doresc în mod expres să utilizeze resursele și serviciile acestuia.

⁴⁹ Publicată în M.Of. nr. 752 din 27.07.2022.

persoanelor fizice și juridice și creșterea transparenței utilizării datelor de către autoritățile și instituțiile publice. Legea conferă funcția de reglementare în domeniul implementării platformei de interoperabilitate Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării (MCID), iar funcțiile de monitorizare, control și evaluare revin Autorității pentru Digitalizarea României.

Platforma națională de interoperabilitate, înființată prin lege, va asigura interoperabilitatea sistemelor informatice publice pentru furnizarea serviciilor publice, precum și pentru accesarea informațiilor de către persoane juridice de drept privat sau persoane care exercită profesii liberale reglementate.

Unicul administrator al Platformei este ADR, iar în vederea asigurării securității cibernetice aceasta va colabora cu Directoratul Național de Securitate Cibernetică și cu Serviciul Român de Informații. Pentru asigurarea securității comunicațiilor prin rețelele de transmisii de date utilizate de Platforma națională de interoperabilitate, ADR va colabora cu Serviciul de Telecomunicații Speciale.

Deosebit de important apare faptul că Platforma națională de interoperabilitate trebuie dezvoltată cu respectarea cerințelor tehnice și operaționale necesare pentru migrarea în infrastructuri de tip cloud, în vederea funcționării acesteia în cadrul infrastructurii de cloud guvernamental a statului român.

Spre deosebire de Legea cloudului guvernamental, Legea interoperabilității are o aplicare *ratione personae* mai extinsă, fiind posibilă participarea voluntară, în baza unui contract de schimb de date, și a persoanelor juridice de drept privat, respectiv persoanelor care exercită profesii liberale reglementate, precum și celor care dețin sisteme informatice și dispun de date care prezintă interes pentru autoritățile și instituțiile publice⁵⁰.

Obiectivele actului normativ sunt regăsite în art. 2:

a) *facilitarea furnizării de servicii publice de calitate, disponibile permanent, proiectate în acord cu nevoile beneficiarilor acestor servicii;*

b) *promovarea utilizării pe scară largă a tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul administrației publice;*

c) *creșterea gradului de trasabilitate și transparență a actului administrativ, prin oferirea posibilității titularului datelor de a cunoaște accesării și prelucrării datelor sale cu caracter personal;*

d) *creșterea eficienței și eficacității actului administrativ, prin sporirea gradului de interconectare a sistemelor informatice ale autorităților și instituțiilor publice și facilitarea schimbului de date între instituțiile publice;*

e) *implementarea principiului "doar o singură dată", astfel cum este descris în Regulamentul (UE) 2018/1.724 al Parlamentului European și al Consiliului din 2 octombrie 2018 privind înființarea unui portal digital unic (gateway) pentru a oferi acces la informații, la proceduri și la servicii de asistență și de soluționare a problemelor și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1.024/2012, pentru eliminarea schimbului de date în format letric și a birocrăției;*

f) *creșterea încrederii publicului și mediului de afaceri în utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor;*

⁵⁰ Dar nu se aplică registrelor de bază gestionate de instituțiile din sistemul național de apărare, ordine publică și securitate națională, cu excepția celor necesare furnizării serviciilor publice, respectiv a registrelor de bază pentru care autoritățile și instituțiile publice solicită în mod expres interconectarea cu Platforma națională de interoperabilitate.

g) promovarea interoperabilității în administrația publică centrală, între administrația locală și administrația centrală și între administrațiile publice locale;

h) facilitarea accesului instituțiilor private la datele deținute de instituții publice și viceversa;

i) asigurarea securității și confidențialității schimburilor de date;

j) crearea și actualizarea anuală a unui registru permanent al aplicațiilor informatice utilizate de autoritățile și instituțiile publice;

k) identificarea și deținerea furnizorilor de date primare;

l) facilitarea integrării în piața unică digitală europeană;

m) asigurarea că implementarea funcționalităților implică alinierea infrastructurilor naționale de identificare și autorizare cu statele membre ale Uniunii Europene într-o schemă transnațională, în concordanță cu regulile stabilite în Regulamentul (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE.

Sub aspect termenilor cu care operează, este de menționat că, printre altele:

- *administratorii registrelor de bază* sunt definiți ca autorități sau instituții publice care, în conformitate cu prevederile legale, colectează sau creează, modifică pentru prima dată, șterg ori transmit date primare din registru despre persoane fizice sau juridice, bunuri mobile sau imobile, animale, societăți sau orice alte entități despre care se colectează date în vederea oferirii unui serviciu public;

- *interoperabilitatea* se referă la capacitatea unor organizații distincte și diverse de a interacționa în scopul realizării unor obiective care aduc beneficii reciproce și sunt convenite mutual, care implică partajarea de informații și cunoștințe între organizații prin intermediul proceselor profesionale pe care acestea le sprijină, utilizând schimbul de date între respectivele sisteme informatice deținute de acestea;

Interoperabilitatea este înțeleasă în sensul ei multidimensional, ținând cont de dimensiunile legale, organizaționale, semantice și tehnice, și această abordare este avută în vedere încă de la conceperea serviciilor și a sistemelor și pe tot parcursul ciclului lor de viață: planificare, proiectare, achiziție, implementare, derulare. Lanțul de interoperabilitate se manifestă în practică de oficiu între autoritățile și instituțiile publice și în contracte de schimb de date între entități și sectoare publice și între entități publice și private.

- *serviciul public electronic* este definit prin trimitere la art. 5 lit. kk) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare (reprezintă activitatea sau ansamblul de activități organizate de o autoritate a administrației publice ori de o instituție publică sau autorizată/autorizate ori delegată de aceasta, în scopul satisfacerii unei nevoi cu caracter general sau a unui interes public, în mod regulat și continuu);

- *utilizatorul de date* este persoana fizică sau juridică de drept public sau de drept privat care are acces legal la anumite date cu sau fără caracter personal prin intermediul Platformei naționale de interoperabilitate și care este autorizată să utilizeze datele respective în scopuri comerciale sau necomerciale.

Normele de referință pentru realizarea interoperabilității în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (*NRRI*), conțin măsurile și obligațiile pentru autoritățile și instituțiile publice centrale și locale, altele decât normele prevăzute în lege, în vederea asigurării interoperabilității între autoritățile și instituțiile publice sau entitățile private pentru furnizarea serviciilor publice.

NRRI includ un set de elemente comune, precum vocabular, concepte, principii, recomandări, standarde, specificații și practici.

Utilizarea NRRI de către autoritățile și instituțiile publice trebuie să respecte, atunci când dezvoltă sistemele informatice, cel puțin următoarele principii obligatorii, explicitate după cum urmează:

a) *Principiul reutilizării:*

(i) autoritățile și instituțiile publice cooperează pentru dezvoltarea unor soluții informatice comune, în vederea furnizării serviciilor publice;

(ii) autoritățile și instituțiile publice partajează și reutilizează componente ale soluțiilor informatice, în vederea furnizării serviciilor publice;

(iii) autoritățile și instituțiile publice partajează și reutilizează informații și date cu caracter personal, în vederea furnizării serviciilor publice, cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal;

(iv) autoritățile și instituțiile publice fac demersuri pentru a obține beneficii prin examinarea produselor, serviciilor, conceptelor, specificațiilor, standardelor, instrumentelor, datelor sau componentelor, pentru a le refolosi. Pentru atingerea acestui deziderat, autoritățile și instituțiile publice trebuie mai întâi să își pună propriile date la dispoziția terților într-o manieră care să le facă ușor reutilizabile.

b) *Principiul eficacității și eficienței:*

(i) sistemele informatice care stau la baza serviciilor publice electronice vor fi proiectate sau adaptate pentru a permite cu ușurință transferul datelor între ele, cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal;

(ii) eficacitatea și eficiența soluțiilor de interoperabilitate și a opțiunilor tehnologice se măsoară anual și se publică prin rapoarte publice;

(iii) în evaluarea prevăzută la punctul (ii) se iau în considerare nevoile utilizatorilor, proporționalitatea eforturilor și echilibrul între costuri și beneficii.

c) *Principiul simplificării administrative:*

(i) autoritățile și instituțiile publice își proiectează sau adaptează serviciile publice pentru un mediu de lucru electronic, eficientizând și simplificând procesele administrative ce stau la baza furnizării respectivelor servicii publice;

(ii) autoritățile și instituțiile publice urmăresc permanent reducerea timpului de așteptare pentru răspunsul la solicitările utilizatorilor și reducerea sarcinii administrative asupra autorităților și instituțiilor publice, a entităților private și a persoanelor fizice.

d) *Principiul securității și confidențialității:*

(i) autoritățile și instituțiile publice garantează respectarea caracterului privat, a confidențialității, autenticității, integrității, și nerepudierii datelor și interzicerea transferului neautorizat al informațiilor furnizate de utilizatori;

(ii) schimbul de date între instituțiile și autoritățile publice, precum și între acestea și utilizatori persoane fizice și juridice din mediul privat se face în condiții de siguranță, încredere și confidențialitate, în conformitate cu legislația privind securitatea informației, cea privind serviciile de asigurare a încrederii, precum și cea privind protecția datelor cu caracter personal;

(iii) autoritățile și instituțiile publice vor urmări creșterea gradului de trasabilitate și transparență a actului administrativ, prin oferirea posibilității titularului datelor de a cunoașterii accesării și prelucrării datelor sale.

e) Principiul subsidiarității și proporționalității:

(i) abordarea națională în domeniul interoperabilității sistemelor informatice pentru furnizarea serviciilor publice este aliniată cu cea europeană, pe care o extinde și o adaptează la necesităților naționale;

(ii) autoritățile și instituțiile publice limitează deciziile la cele necesare pentru îndeplinirea misiunii specifice.

f) Principiul transparenței: documentația publicată este detaliată și actualizată cel puțin în ceea ce privește nivelul semantic al interfețelor externe ale sistemelor informatice prin intermediul cărora se furnizează servicii publice.

g) Principiul deschiderii administrative:

(i) datele deținute de autoritățile și instituțiile publice, cu excepția celor pentru care se aplică restricții legale și care sunt supuse reglementărilor de protecție a datelor personale, se publică ca date deschise;

(ii) datele deținute de instituțiile și autoritățile publice, cu excepția celor pentru care se aplică restricții legale, vor fi puse la dispoziția utilizatorilor pe portalul data.gov.ro;

(iii) documentația publicată este detaliată și actualizată cel puțin în ceea ce privește nivelul semantic al interfețelor externe ale sistemelor informatice prin intermediul cărora se furnizează servicii publice.

h) Principiul conservării informațiilor:

(i) informațiile deținute de autoritățile și instituțiile publice sunt modificate doar în conformitate cu reglementările aplicabile în domeniul respectiv și pot fi accesate în conformitate cu legislația privind securitatea informatică, protecția datelor cu caracter personal și arhivarea;

(ii) autoritățile și instituțiile publice au obligația să asigure respectarea principiilor prevăzute la punctul (i) la planificarea, proiectarea, achiziția, implementarea și administrarea sistemelor informatice ale administrației publice.

i) Principiul nediscriminării:

(i) autoritățile și instituțiile publice vor lua măsuri pentru a face disponibile serviciile electronice și persoanelor care folosesc rar sau deloc mediul online, punându-le la dispoziție căi adiționale de a accesa serviciile publice fără costuri suplimentare;

(ii) instituțiile și autoritățile publice vor lua măsuri pentru a asista digital persoanele care folosesc rar sau deloc mediul online, pentru a le facilita livrarea serviciului public digital;

(iii) autoritățile și instituțiile publice își vor regândi dimensionarea și pregătirea resurselor umane ce interacționează cu cei care au nevoie de asistență digitală, inclusiv recunoscându-i rolul critic în livrarea unui serviciu public de calitate.

j) Principiul neutralității și adaptabilității:

(i) atunci când vor defini un serviciu public electronic, autoritățile și instituțiile publice vor avea în vedere cerințele funcționale și vor evita impunerea unei tehnologii sau a unui produs partenerilor, pentru a fi capabile să se adapteze unui mediului tehnologic în continuă evoluție;

(ii) când înființează un serviciu public, autoritățile și instituțiile publice nu trebuie să impună nicio soluție tehnologică cetățenilor, mediului de afaceri sau altor autorități și instituții publice. Autoritățile și instituțiile publice trebuie să se asigure că sistemele lor informatice permit transferul facil al datelor către alte sisteme informatice.

k) *Principiul centrării pe utilizator:*

(i) cerințele cetățeanului trebuie să determine care sunt serviciile de care este nevoie și modul de furnizare al acestora;

(ii) furnizorii de servicii publice vor avea în vedere oferirea de servicii cu o interfață prietenoasă, sigură și flexibilă, ce permite personalizarea, livrarea serviciilor pe mai multe canale de distribuție pentru asigurarea accesului în orice mod, oriunde și oricând, un singur punct de contact, chiar și atunci când diverse sectoare ale administrației publice trebuie să colaboreze pentru furnizarea serviciului, furnizarea de către cetățean doar a minimumului de informații necesare pentru obținerea serviciului public;

(iii) autoritățile și instituțiile publice trebuie să furnizeze informații persoanelor fizice și persoanelor juridice din propria inițiativă;

(iv) autoritățile și instituțiile publice vor înregistra, evalua și lua în considerare părerea utilizatorilor.

l) *Principiul incluziunii și accesibilității:*

(i) autoritățile și instituțiile publice vor utiliza tehnologia informației pentru a crea oportunități egale pentru cetățeni și mediul de afaceri prin servicii publice electronice prezentate public și accesibile fără discriminare;

(ii) incluziunea implică dreptul oricărei persoane de a beneficia de avantajul deplin al oportunităților oferite de noile tehnologii pentru a depăși dezavantajele și excluziunea socială și economică;

(iii) autoritățile și instituțiile publice trebuie să se asigure că serviciile publice electronice vor fi accesibile tuturor cetățenilor, inclusiv persoanelor cu dizabilități sau persoanelor în vârstă;

(iv) incluziunea și accesibilitatea trebuie să fie parte a întregului ciclu de dezvoltare a serviciilor publice electronice, pornind de la proiectare, conținut de informație și livrare;

(v) modul tradițional de furnizare a serviciilor publice, față-în-față sau utilizând formulare de hârtie, trebuie să coexiste cu furnizarea prin mijloace electronice, pentru a oferi cetățeanului dreptul de a opta pentru modalitatea de accesare a serviciilor;

(vi) incluziunea și accesibilitatea pot fi îmbunătățite prin capacitatea unui sistem de a permite unor terți să acționeze în numele cetățenilor care sunt lipsiți, temporar sau permanent, de capacitatea de accesare a serviciilor publice.

m) *Principiul multilingvismului:*

(i) multilingvismul trebuie luat în considerare cu atenție la proiectarea serviciilor publice electronice;

(ii) autoritățile și instituțiile publice vor căuta un echilibru între așteptările cetățenilor și ale mediului de afaceri de a dispune de servicii în limba sau limbile lor și capacitatea administrației publice de a oferi servicii în toate limbile oficiale ale UE;

(iii) ori de câte ori este posibil, informațiile trebuie transferate într-un format independent de limbă, convenit între părțile implicate;

(iv) autoritățile și instituțiile publice trebuie să utilizeze sistemele de informații și arhitecturile tehnice care iau în considerare aspectele legate de multilingvism la proiectarea serviciilor publice electronice.

Sub aspect funcțional, actul normativ prezentat valorifică o serie de baze de date operaționale. Astfel, în scopul furnizării serviciilor publice, registrele de bază reprezintă

fundamentul asigurării interoperabilității sistemelor informatice ale autorităților și instituțiilor publice.

Autoritatea pentru Digitalizarea României (*ADR*) trebuie să înființeze Registrul național al registrelor (*RNR*) care va conține informații despre organizarea registrelor de date și a datelor conținute de acestea, indicând autenticitatea datelor respective, informații cu privire la semantica datelor și informații privind autoritățile și instituțiile publice care au acces la aceste date, temeiurile legale pentru transmiterea datelor, descrierea proceselor de colectare a datelor, precum și modalitatea utilizării datelor colectate.

Lista registrelor de bază trebuie să cuprindă cel puțin următoarele:

a) Sistemul național informatic de evidență a persoanelor, prevăzut în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

b) Registrul electronic național al nomenclaturilor stradale, prevăzut în Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

c) Sistemul integrat de cadastru și carte funciară, prevăzut în Legea nr. 7/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

d) Registrul Național de Publicitate Mobiliară, prevăzut de Legea nr. 297/2018 privind publicitatea mobilă, republicată;

e) Registrul central al comerțului, ținut de către Oficiul Național al Registrului Comerțului și registrele comerțului ținute de oficiile registrului comerțului organizate în fiecare județ și în municipiul București, prevăzute în Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

f) Buletinul procedurilor de insolvență, prevăzut în Hotărârea Guvernului nr. 460/2005 privind conținutul, etapele, condițiile de finanțare, publicare și distribuire a Buletinului procedurilor de insolvență, cu modificările și completările ulterioare;

g) Registrul național de evidență a permiselor de conducere și a vehiculelor înmatriculate, prevăzut în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

h) Sistemul național de identificare și înregistrare a animalelor;

i) Baza de date a portalului instanțelor de judecată;

j) Registrul contribuabililor persoane fizice;

k) Registrul contribuabililor persoane juridice;

l) Registrul de date privind resursele minerale, perimetrele de prospecțiune, explorare, exploatare de resurse minerale;

m) Registrul național ONG;

n) Registrul matricol unic;

o) Sistemului electronic național, prevăzut în Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare.

Principalele atribuții ale autorităților și instituțiilor publice sunt următoarele (art. 17):

a) autoritățile și instituțiile publice centrale și locale adoptă măsurile necesare și încorporează tehnologiile necesare pentru interconectarea sistemelor informatice și schimbul de informații și servicii între acestea;

b) autoritățile și instituțiile publice centrale, precum și cele locale care dețin un registru de bază sunt obligate să se integreze cu Platforma națională de interoperabilitate în maximum 18 luni

de la punerea în funcțiune a platformei și să ofere acces la aceste date prin Platforma națională de interoperabilitate;

c) în termen de cinci ani de la data intrării în vigoare a legii, autoritățile și instituțiile publice trebuie să furnizeze serviciile publice și în mod electronic, prin intermediul portalurilor proprii, atunci când acest lucru este posibil;

d) autoritățile și instituțiile publice stabilesc condițiile și instrumentele pentru înființarea și prestarea serviciilor publice electronice, cu respectarea principiilor transparenței, publicității, responsabilității, calității, siguranței, disponibilității, accesibilității, neutralității și interoperabilității;

e) autoritățile și instituțiile publice care participă la schimbul de date asigură resursele umane, financiare și tehnologice necesare și adoptă măsurile necesare sau recomandate de autoritatea competentă în scopul asigurării conectării la Platforma națională de interoperabilitate, continuității și securității schimbului de date, precum și actualității datelor furnizate;

f) responsabilul pentru protecția datelor cu caracter personal, desemnat în cadrul autorităților și instituțiilor publice care participă la schimbul de date, monitorizează legalitatea schimbului de date, a scopurilor prelucrării acestora și a contractelor de schimb de date, precum și respectarea prevederilor Regulamentului general privind protecția datelor. Responsabilul cu protecția datelor trebuie să fie în măsură să își îndeplinească sarcinile în mod independent și eficient, fiindu-i asigurate resursele necesare în acest scop;

g) autoritățile și instituțiile publice au obligația să participe la standardizarea proceselor de lucru relevante, să creeze sau să adopte astfel de procese standardizate și să adere la schemele comune impuse de Platforma națională de interoperabilitate, inclusiv RNR, pentru facilitarea interconectării componentelor serviciilor și creării infrastructurii necesare furnizării serviciilor publice;

h) în termen de 30 de zile de la data solicitării ADR, prevăzute la art. 16 alin. (3) lit. m), autoritățile și instituțiile publice din administrația publică centrală și locală au obligația să transmită ADR informațiile solicitate;

i) Comitetul Tehnico-Economic pentru Societatea Informațională (CTE), organism fără personalitate juridică, abilitat prin Hotărârea Guvernului nr. 941/2013 privind organizarea și funcționarea Comitetului Tehnico-Economic pentru Societatea Informațională, cu modificările și completările ulterioare, asistă Autoritatea pentru Digitalizarea României și aprobă strategiile și proiectele de informatizare ale instituțiilor publice în vederea asigurării interoperabilității sistemelor informatice și a eliminării suprapunerilor multiple de finanțare și funcționale. CTE va emite avize de funcționare doar pentru acele sisteme tehnologice ale căror funcționalități sunt pe deplin aliniate la infrastructurile naționale de identificare și autorizare notificate de ADR în cadrul unui sistem transnațional, în conformitate cu normele europene prevăzute în Regulamentul (UE) 2014/910 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE, precum și cu reglementările de punere în aplicare.

Raportat la securitatea și confidențialitatea schimbului de date, administratorii registrelor de bază și administratorii oricăror alte registre de date au următoarele obligații:

a) să asigure implementarea cerințelor minime de securitate cibernetică prevăzute de legislația națională și europeană și de standardele și specificațiile naționale, europene și internaționale aplicabile în domeniul securității cibernetică, în special cele prevăzute de Legea nr.

362/2018 privind asigurarea unui nivel comun ridicat de securitate a rețelelor și sistemelor informatice, cu modificările și completările ulterioare;

b) să implementeze, să asigure procese și proceduri specifice pentru asigurarea securității operaționale a serviciului;

c) să se asigure că datele stocate sau aflate în tranzit sunt protejate în mod adecvat împotriva prelucrării neautorizate sau ilegale și împotriva pierderii, distrugerii sau deteriorării accidentale, prin măsuri de protecție a rețelei informatice și de criptare a datelor;

d) să nu permită accesul fără drept la datele din Platforma națională de interoperabilitate aflate sub autoritatea lor și să se asigure că accesul la toate interfețele de servicii este limitat la persoanele autentificate și autorizate pe baza necesității de a cunoaște;

e) să gestioneze și să rezolve de îndată incidentele de securitate cibernetică;

f) să nu afecteze, prin acțiunile proprii, securitatea altor rețele și sisteme informatice;

g) să se asigure că personalul este instruit corespunzător pentru utilizarea Platformei naționale de interoperabilitate și controlat periodic pentru a preveni erori umane sau încălcări de securitate.

Legea se aplică atât autorităților și instituțiilor publice centrale, cât și celor locale. Aplicarea la nivel local, precum și asigurarea schimbului de date între autoritățile administrației publice centrale și autoritățile administrației publice locale, dar și între autoritățile administrației publice locale se vor realiza de către ADR în colaborare cu autoritățile executive de la nivelul unităților administrativ-teritoriale și cu sprijinul acestora.

Autoritățile și instituțiile publice vor putea folosi infrastructuri informatice private în vederea conectării la Platforma Națională de Interoperabilitate atunci când propria infrastructură nu le permite acest lucru, conform standardelor de calitate stabilite prin NRRI.

Față de prevederile legii și obligațiile instituite în sarcina autorităților și instituțiilor publice, acestea au obligația de a-și schimba procedurile de lucru, respectiv de a propune schimbări cu privire la legislația în vigoare, pentru a presta serviciile publice aflate în responsabilitatea lor, exclusiv în baza datelor ce pot fi obținute prin Platforma națională de interoperabilitate.

Până la implementarea Platformei naționale de interoperabilitate, autoritățile și instituțiile publice care dețin registre de bază au obligația de a asigura accesul la datele din registrele de bază pentru alte autorități sau instituții publice, în scopul îndeplinirii atribuțiilor lor legale, cu respectarea standardelor de securitate, confidențialitate și protecție a datelor.

Autoritățile și instituțiile publice care au calitatea de administratori ai registrelor de bază au obligația de a garanta administratorului Platformei naționale de interoperabilitate disponibilitatea datelor conținute în registrele de bază pe care le dețin, date care sunt necesare furnizării serviciilor publice de către orice autorități și instituții publice potrivit legislației aplicabile, în vederea asigurării interoperabilității sistemelor publice.

ADR, în calitate de administrator al Platformei, oferă acces la date din registrele de bază necesare în exercitarea funcțiilor și îndeplinirea atribuțiilor prevăzute de lege tuturor autorităților și instituțiilor publice. Schimbul de date între instituțiile și autoritățile publice are loc în mod gratuit prin utilizarea Platformei naționale de interoperabilitate. Orice solicitare de furnizare a datelor în se efectuează automat și în mod electronic conform drepturilor de acces acordate de ADR.

Pentru a dovedi autenticitatea datelor obținute la un anumit moment în timp, Platforma națională de interoperabilitate oferă instanțelor de judecată posibilitatea de a consulta istoricul modificării și accesării datelor din platformă.

Autoritățile și instituțiile publice au obligația de a utiliza Platforma națională de interoperabilitate pentru accesarea datelor cuprinse în registrele administrate de către alte autorități și instituții publice, necesare furnizării serviciilor publice. Pe cale de consecință:

- autoritățile și instituțiile publice au obligația de a asigura prestarea serviciilor fără a solicita documente suplimentare care conțin exclusiv informații disponibile prin Platforma națională de interoperabilitate sau în scopul obținerii unor date care pot fi furnizate prin intermediul Platformei naționale de interoperabilitate;

- autoritățile și instituțiile publice care oferă servicii publice nu au dreptul să solicite persoanelor fizice și juridice dovezi sau certificări ale datelor deja colectate sau create de către autoritățile și instituțiile respective. Datele utilizate în furnizarea serviciilor publice trebuie preluate exclusiv din registrele de bază disponibile prin intermediul Platformei naționale de interoperabilitate.

Așadar, de la data implementării Platformei naționale de interoperabilitate, autoritățile și instituțiile publice nu vor mai avea dreptul să solicite persoanelor fizice sau juridice de drept privat informații care pot fi obținute prin interogarea Platformei naționale de interoperabilitate.

Datele pentru care s-a asigurat implementarea principiului securității și confidențialității, în conformitate cu prevederile legii, care sunt accesate prin Platforma națională de interoperabilitate, au aceeași valoare juridică cu datele conținute în documentul prezentat fizic, într-o copie conformă cu originalul acestuia, sau într-un document electronic certificat cu semnătură electronică calificată, care conține sau confirmă datele respective.

Pe de altă parte, după cum am arătat mai sus, art. 17 din lege instituie un termen de 5 ani pentru furnizarea serviciilor publice și în mod electronic, prin intermediul portalurilor proprii ale autorităților și instituțiilor publice. Acest termen, care poate fi apreciat ca fiind destul de generos, nu este ferm stabilit deoarece apare impus numai pentru situațiile în care îndeplinirea obligației este posibilă (sic!).

4. OUG nr. 56/2024 privind aprobarea Programului național pentru transformarea digitală a autorităților publice locale⁵¹

Adoptarea acestui act normativ s-a realizat în considerarea mai multor aspecte, printre care:

- faptul că, în ceea ce privește furnizarea de servicii digitale pentru cetățeni, România înregistrează un scor scăzut de doar 48 de puncte, comparativ cu media UE de 77 de puncte, este notabilă evoluția acestuia care este mai rapidă decât media UE, precum și faptul că, în mod similar, scorul pentru serviciile publice pentru întreprinderi este de 45, sub media UE de 84, dar convergent, iar aceste punctaje se mențin scăzute și în ceea ce privește indicatorii de referință privind guvernarea electronică: asistența pentru utilizatori, compatibilitatea cu dispozitivele mobile și formularele precompletate;

- faptul că România se confruntă cu provocarea de a trece de la o abordare de tip e-guvernare, axată pe utilizarea TIC pentru a promova eficiența în sectorul public, la o guvernare digitală, adică la utilizarea tehnologiilor digitale care transformă modul în care funcționează sectorul public și serviciile oferite cetățenilor, astfel încât să accelereze efortul de promovare a bunăstării, prosperității și democrației, o abordare globală și coerentă a transformării digitale în sectorul public putând contribui la regândirea instituțiilor publice existente și la promovarea unei societăți românești mai deschise, participative și mai incluzive;

⁵¹ Publicată în M.Of. nr. 520 din 04.06.2024.

- faptul că, prin finanțarea dezvoltării de soluții, aplicații și platforme digitale inovatoare, autoritățile publice locale din România își vor îmbunătăți calitatea serviciilor publice digitale locale oferite cetățenilor și întreprinderilor, a faptului că acțiunile prevăzute în program la nivelul fiecărei regiuni includ planificarea și punerea în aplicare a platformelor digitale, a serviciilor de e-guvernare, aplicații și investiții în infrastructura informatică și echipamente relevante, precum și a faptului că aceste acțiuni vor spori disponibilitatea online a serviciilor publice digitale;

- nevoia urgentă de creștere a capabilităților și rezilienței sistemelor și rețelelor informatice ale statului prin uniformizarea/standardizarea platformelor informatice și soluțiilor tehnice folosite, astfel încât sistemele să poată fi administrate și întreținute mai ușor;

- faptul că, prin adoptarea Programului național pentru transformarea digitală a autorităților administrației publice locale, rezultă beneficii imediate pentru cetățeni, mediul de afaceri și autoritățile publice, obiectivul fiind interconectarea aplicațiilor/sistemelor informatice ale autorităților și instituțiilor din administrația publică, translatându-se în extinderea gamei de servicii electronice de care pot beneficia un număr mai mare de cetățeni și mediul de afaceri, un exemplu în acest sens fiind optimizarea procesului de colectare a taxelor și impozitelor, având ca scop creșterea gradului de eficiență în gestionarea resurselor financiare la nivel local, prin conectarea la Ghiseul.ro;

- faptul că interconectarea sistemelor informatice proprii ale nivelului autorităților publice locale cu sistemul național ROeID devine crucială pentru consolidarea serviciilor publice electronice, această interconectare facilitând accesul cetățenilor la diversele servicii publice online și contribuind la creșterea gradului de securitate în utilizarea acestora, astfel cetățenii putând beneficia de un mediu digital sigur și transparent, în timp ce autoritățile vor putea gestiona eficient și securizat informațiile cu caracter sensibil;

- faptul că interconectarea în platforma PDUro, una dintre cele mai importante platforme pentru dezvoltarea serviciilor electronice pentru cetățeni și întreprinderi, a instituțiilor și autorităților publice pentru a emite documente, precum certificate, aprobări și alte documente electronice cu semnătură electronică calificată, cu aceeași valoare juridică ca documentele olografe, vizează îmbunătățirea accesului cetățenilor la serviciile guvernamentale electronice, dezvoltarea instrumentelor de gestionare a proceselor digitale și de interoperabilitate pentru instituțiile publice, digitalizarea și re tehnologizarea proceselor operaționale, optimizarea operațiunilor guvernamentale și integrarea cu alte sisteme electronice naționale;

- recomandările Comisiei Europene „Digital Decade Country Report 2023: Romania”, potrivit cărora România trebuie să își intensifice eforturile de digitalizare a serviciilor publice, cu beneficii semnificative atât pentru cetățeni, cât și pentru întreprinderi.

Drept urmare, Guvernul României a aprobat în regim de urgență Programul național pentru transformarea digitală a autorităților publice locale, finanțat din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Cercetării, Inovării și Digitalizării, bugetat pentru perioada 2024-2025 cu 200.000 mii lei.

În cadrul Programului se vor realiza proiecte prin care se achiziționează aplicații/sisteme informatice și servicii conexe, inclusiv servicii de integrare cu aplicații/sisteme ale autorităților și instituțiilor publice centrale și europene, destinate furnizării de servicii publice.

Prin Program sunt finanțate proiecte care nu sunt eligibile la finanțare în programele derulate din fonduri externe nerambursabile în perioada de programare 2021-2027, prin Planul Național de Redresare și Reziliență al României ori prin alte programe naționale sau comunitare, inclusiv din

contracte de împrumut semnate cu instituții de credit sau instituții financiare interne sau internaționale.

Potrivit art. 2 alin. 1, beneficiarii Programului sunt autoritățile executive la nivelul unităților administrativ-teritoriale, astfel cum sunt definite la art. 5 lit. n) din Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare.

În baza art. 4 din ordonanță, a fost adoptat Ordinul Ministrului Cercetării, Inovării și Digitalizării nr. 21364/2024, privind aprobarea Normelor metodologice pentru punerea în aplicare a Programului național pentru transformarea digitală a autorităților publice locale.⁵²

5. Legea nr. 179/2022 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public⁵³

Acest act normativ transpune Directiva (UE) 2019/1.024 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public⁵⁴ și facilitează accesul liber la datele administrației publice, reutilizarea datelor pentru procesele de cercetare și dezvoltare, precum și pentru dezvoltarea de noi produse și servicii de informare.

Legea stabilește cadrul juridic al reutilizării datelor și documentelor aflate în posesia entităților publice⁵⁵ și a întreprinderilor publice, pe care acestea le-au creat în cadrul activității proprii, inclusiv în scopul dezvoltării unor noi produse și servicii informaționale, precum și modalitățile practice de facilitare a reutilizării⁵⁶ (art. 1).

În esență, se consacră dreptul oricărei persoane fizice sau juridice de a adresa oricărei entități publice o solicitare de reutilizare a documentelor deținute (art. 4), prin acestea înțelegându-se orice conținut informațional sau orice parte a unui astfel de conținut, indiferent de forma de stocare a datelor, pe hârtie, în formă electronică sau sub formă de înregistrare audio, video sau audiovizuală (art. 2 lit. i). Solicitarea se poate depune în format digital sau în format pe hârtie, cu respectarea condițiilor privind identificarea solicitantului cu nume, prenume sau denumirea entității și adresa de corespondență și descrierea documentelor solicitate și scopul pentru care urmează să fie utilizate.

6. Între eforturile recente ale statului Român se înscrie și adoptarea a două strategii naționale:

a) Strategia Națională pentru Inteligență Artificială 2024-2027⁵⁷ a fost elaborată în contextul mai amplu oferit de proiectul „Cadru strategic pentru adoptarea și utilizarea de tehnologii

⁵² Publicat în M.Of. 870 din 2024.08.29

⁵³ Publicată în M.Of. cu numărul 577 din data de 14 iunie 2022

⁵⁴ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 172 din 26 iunie 2019

⁵⁵ Entitățile publice sunt definite, în sensul acestui act normativ, la art. 2 lit. k): autorități sau instituții din sectorul public, astfel cum sunt definite potrivit art. 5 lit. k), l), w) și aa) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, unități administrativ-teritoriale, organisme de drept public sau asociațiile formate din una sau mai multe astfel de autorități sau instituții din sectorul public sau din unul sau mai multe astfel de organisme de drept public.

⁵⁶ Reutilizarea este definită ca fiind utilizarea de către persoane fizice sau juridice în scop comercial sau necomercial a documentelor deținute de: (i) entitățile publice în scopuri comerciale sau necomerciale, diferite de scopul inițial din cadrul atribuțiilor publice pentru care au fost elaborate, cu excepția schimbului de documente dintre entitățile publice în scopul unic de a-și îndeplini atribuțiile publice; (ii) întreprinderile publice în scopuri comerciale sau necomerciale, diferite de scopul inițial de prestare a serviciilor de interes general pentru care au fost elaborate, cu excepția schimbului de documente dintre întreprinderile publice și entitățile publice în scopul unic de a îndeplini atribuțiile publice ale entităților publice (art. 2 lit. aa).

⁵⁷ Disponibilă la <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2024/07/ANEXA-1-10.pdf>. Strategia a fost aprobată prin HG nr. 832/2024, publicată în M.Of. 730 din 2024.07.25. În această materie se aplică și recent adoptatul REGULAMENT (UE) 2024/1689 de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială și de modificare a

inovative în administrația publică 2021-2027 - soluții pentru eficientizarea activității”, cod SIPOCA 704 finanțat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020, implementat de Autoritatea pentru Digitalizarea României, în parteneriat cu Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca. Obiectivul general al proiectului a constat în corelarea strategiilor internaționale, referitoare la utilizarea tehnologiilor inovative în administrația publică, cu contextul național și elaborarea unor direcții strategice pentru perioada 2021-2027. Aceste direcții strategice au ca scop principal eficientizarea activității instituționale publice în relația cu cetățenii și dezvoltarea și coordonarea a acestor instituții naționale.

b) Strategia națională în domeniul tehnologiilor cuantice pentru perioada 2024-2029⁵⁸. Strategia propune aducerea tehnologiilor cuantice la nivelul de aplicabilitate și contribuția la dezvoltarea unei lumi mai bine conectate și mai sigure prin intermediul acestor tehnologii revoluționare, precum și consolidarea poziției României ca lider în domeniul inovării și tehnologiei cuantice⁵⁹. Astfel, se propune crearea cadrului național privind dezvoltarea tehnologiilor cuantice în vederea valorificării oportunităților oferite de acestea. Strategia vizează inclusiv impulsivarea mediului de afaceri național și atragerea de expertiză și fonduri externe, ambele având capacitatea de a asigura dezvoltarea tehnologică și economică a României în domeniul tehnologiilor cuantice. Totodată, prin obiectivele sale, SNTC creează premisele unor rezultate notabile în domeniul securității cibernetice, tehnologiile cuantice având capacitatea de a contribui decisiv la creșterea rezilienței infrastructurilor informatice și de comunicații de interes național, respectiv la contracararea amenințărilor provenite din spațiul cibernetic.

Regulamentelor (CE) nr. 300/2008, (UE) nr. 167/2013, (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 și (UE) 2019/2144 și a Directivelor 2014/90/UE, (UE) 2016/797 și (UE) 2020/1828 (Regulamentul privind inteligența artificială).

⁵⁸ A se vedea <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2024/08/ANEXA-41.pdf>; HG din 21 august 2024 privind aprobarea Strategiei naționale în domeniul tehnologiilor cuantice pentru perioada 2024-2029, nepublicată în M.Of. la 02.09.2024.

⁵⁹ Un obiectiv ambițios dacă avem în vedere spre exemplu, că la indicatorul unicorni în raportul deceniului digital publicat în 2024 se înregistrează rezultat 0.

VII. CONCLUZII

Avem în vedere mai întâi constatările și concluziile Comisiei Europene în privința stadiului procesului de digitalizare în UE și din țara noastră. La nivel general, Comisia Europeană a avertizat că, în anul 2023, adoptarea inteligenței artificiale, a cloud-ului și a big data de către întreprinderile europene a fost cu mult sub obiectivul Deceniului digital de 75%. Dacă tendințele actuale se mențin, până în 2030 doar 64% dintre întreprinderi vor utiliza cloudul, 50% vor utiliza big data și doar 17% vor utiliza IA.⁶⁰

S-a constatat că la nivelul întregii Uniuni se înregistrează restanțe semnificative⁶¹ în ceea ce privește:

- Răspândirea limitată a tehnologiilor digitale dincolo de orașele mari.⁶² Pentru a aborda acest decalaj digital, este esențial să se promoveze cooperarea dintre actorii europeni la nivel transfrontalier și local, de exemplu prin proiecte multinaționale, centre europene de inovare digitală (EDIH) și consorții pentru o infrastructură digitală europeană (CIED). Începând cu 2023, au fost obținute o serie de succese în acest sens, trei CIED fiind înființate până la sfârșitul lunii mai 2024.

- Plasarea cetățenilor în centrul transformării digitale a societăților și economiilor noastre este în centrul deceniului digital și al primului principiu al Declarației privind drepturile și principiile digitale. În prezent, obiectivele în materie de competențe digitale stabilite de deceniul digital sunt încă departe de a fi atinse, doar 55,6% din populația UE având cel puțin competențe digitale de bază. Conform tendinței actuale, numărul specialiștilor TIC în UE va fi de aproximativ 12 milioane în 2030, cu un dezechilibru de gen persistent. Pentru a atinge obiectivele, statele membre ar trebui să urmeze o abordare multidimensională pentru a promova competențele digitale la toate nivelurile de educație și pentru a stimula tinerii, în special fetele, să fie interesate de disciplinele din domeniile științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STIM).

- Statele membre înregistrează progrese în direcția atingerii obiectivului de a face toate serviciile publice esențiale și dosarele electronice de sănătate accesibile online cetățenilor și întreprinderilor, precum și de a le pune la dispoziție o identificare electronică securizată (eID). În pofida adoptării inegale de la un stat membru la altul, identificarea electronică este disponibilă în prezent pentru 93% din populația UE și se preconizează că portofelul UE pentru identitatea digitală va stimula utilizarea acestuia. Cu toate acestea, într-un scenariu de statu-quo, realizarea a 100% din serviciile publice digitale pentru cetățeni și întreprinderi până în 2030 rămâne o provocare.

⁶⁰ A se vedea https://romania.representation.ec.europa.eu/news/al-doilea-raport-privind-stadiul-evolutiei-deceniului-digital-solicita-actiuni-colective-consolidate-2024-07-02_ro.

⁶¹ A se vedea <https://cursdeguvernare.ro/romania-in-deceniul-digital-foarte-departede-performante-ue.html>. Margrethe Vestager, vicepreședintă executivă pentru o Europă pregătită pentru era digitală, a declarat că Raportul privind Deceniul Digital publicat în anul 2024: ”arată în mod clar că nu suntem pe drumul cel bun în ceea ce privește atingerea obiectivelor noastre privind transformarea digitală în Europa. Dar indică, de asemenea, o cale clară de urmat: avem nevoie de investiții suplimentare în competențele digitale, în conectivitatea de înaltă calitate și în adoptarea inteligenței artificiale. Trebuie să stimulăm utilizarea instrumentelor digitale. Avem nevoie de mult mai multe persoane pentru a dobândi competențe digitale – atât la nivel de bază, cât și la nivel de experți – pentru a ne valorifica punctele forte. Și trebuie să stimulăm cooperarea și să integrăm mai bine piața noastră unică pentru a permite cu adevărat transformarea digitală în întreaga Europă” - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/RO/ip_24_3602.

⁶² Pe baza datelor din 2023, doar 64% dintre gospodăriile au acces la rețele de fibră optică, esențiale pentru conectivitatea gigabit, ceea ce este departe de acoperirea completă vizată de program până în 2030.

Față de aceste aspecte, statele membre vor trebui să își revizuiască și să își adapteze foile de parcurs naționale⁶³ pentru a le alinia la țintele programului de politică privind deceniul digital.

În ceea ce privește situația României, aceasta se află pe ultimul loc la mulți dintre indicatorii digitalizării și este una dintre țările care frânează efortul comun de atingere a obiectivelor asumate pentru 2030. În acest context trebuie evidențiată și foaia de parcurs strategică a României privind deceniul digital⁶⁴.

Recomandările Comisiei sunt că România trebuie să își îmbunătățească performanța în ceea ce privește țintele și obiectivele deceniului digital, să promoveze competitivitatea, reziliența, suveranitatea și să promoveze valorile europene și acțiunile climatice. Sunt abordate mai multe aspecte⁶⁵:

Competențe digitale de bază: România trebuie să mențină măsurile legate de perfecționarea și recalificarea forței de muncă și să îmbunătățească în continuare calitatea și relevanța cursurilor și a predării în domeniul competențelor digitale. În mod special, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a crește calitatea și relevanța formării cadrelor didactice și a elevilor din învățământul preuniversitar.

Obiectivul este ca, până în 2030, 50% dintre români să fi atins cel puțin un nivel de competențe digitale de bază. Această valoare este semnificativ mai mică decât obiectivul UE de 80%, dar ia în considerare poziția de pornire dificilă a României și evoluția lentă, firească, preconizată pentru acest indicator. Cu toate acestea, raportul remarcă faptul că nivelul actual de creștere este insuficient pentru a atinge obiectivul național până în 2030. Doar 27,7% din populație avea cel puțin competențe digitale de bază, față de o medie UE de 55,6%. Totodată, 40,9% dintre cetățeni au cel puțin competențe de bază în domeniul creării de conținut digital, fiind de asemenea, semnificativ sub media UE de 68,3%. În plus, doar 9% din populația României are competențe digitale superioare, comparativ cu o medie UE de 27,3%.⁶⁶

Acoperire 5G: România trebuie să depună eforturi suplimentare pentru a sprijini un nivel mai ridicat de ambiție pentru obiectivul 5G, inclusiv un posibil sprijin pentru cazurile de utilizare și proiectele-pilot, având în vedere importanța pentru competitivitatea viitoare a UE și a României și ținând cont de tendința pozitivă actuală. Pe de altă parte, la acoperirea cu fibră optică și conexiune gigabit, România a înregistrat un scor îmbucurător de 95%.

Digitalizarea IMM-urilor: Intensificarea acțiunilor privind digitalizarea întreprinderilor, începând cu furnizarea unei imagini de ansamblu cuprinzătoare a măsurilor de sprijin disponibile și identificarea eventualelor lacune în ceea ce privește satisfacerea nevoilor existente, precum și asigurând buna funcționare a centrelor europene de inovare digitală.

⁶³ Conform Deciziei (UE) 2022/2481, statele membre sunt obligate să elaboreze planuri naționale de acțiune privind Deceniul Digital, prin care să stabilească contribuția națională la realizarea obiectivelor generale și a țintelor digitale europene, să detalieze politicile, măsurile și acțiunile menite să transpună aceste obiective în realitate până la sfârșitul anului 2030.

⁶⁴ A se vedea *Planul național de acțiune privind Deceniul Digital pentru România*, disponibil la <https://www.mcid.gov.ro/wp-content/uploads/2024/05/Plan-national-de-actiune-roadm-ap-pentru-publicare-corectat.pdf>.

⁶⁵ A se vedea <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/factpages/romania-2024-digital-decade-country-report>.

⁶⁶ Raportul privind Deceniul Digital publicat în anul 2024, p. 19.

Unicorni: Extinderea măsurilor de sprijinire a unui sector TIC inovator, axat pe cercetare și dezvoltare.

Specialiști TIC: România trebuie să ia în considerare măsuri suplimentare pentru a păstra specialiștii TIC în țară.

Cu 196.000 de specialiști TIC angajați, reprezentând 2,6% din totalul locurilor de muncă, România se află sub media UE (4,8%) și prezintă o dinamică foarte limitată pentru acest indicator. În schimb, 6,9% dintre absolvenților de învățământ post-secundar sunt specialiști TIC, ceea ce plasează România printre liderii UE. Discrepanța dintre ponderea absolvenților de TIC și a specialiștilor angajați se explică în mare măsură prin dificultatea de a reține talentele în România, dar și prin alte aspecte ale contextului mai larg, cum ar fi rata scăzută a absolvenților de învățământ superior în rândul întregii populații.

În conformitate cu foaia sa de parcurs, România își propune să aibă 400.000 de specialiști TIC angajați până în 2030, față de aproximativ 256.000 în scenariul menținerii situației actuale. Aceasta ar fi echivalentă cu 4% din forța de muncă. Potrivit raportului, rata actuală de progres sugerează că obiectivul poate fi atins înainte de 2030 și, prin urmare, că se poate avea în vedere un nivel mai ridicat de ambiție.⁶⁷

Se poate aprecia că digitalizarea administrației publice din România se află în diferite faze de agregare. Deși atingerea obiectivelor asumate încă necesită timp și eforturi considerabile, se poate sublinia că în ultimii trei ani s-au făcut pași semnificativi, incomparabili cu perioada anterioară, atât în dimensiune calitativă, cât și cantitativă. Deopotrivă, procesul de digitalizare instituțională poate fi considerat ireversibil, rămânând să fie evaluat continuu și îmbunătățit în timp.

În concret, se poate constata că în România a fost stabilit cadrul legal necesar și, subsecvent, prin punerea la dispoziție a unor platforme guvernamentale operaționale, s-a asigurat infrastructura necesară pentru digitalizarea administrației publice. Rămâne ca acest ecosistem digital să fie verificat sub aspectul funcționalității și interoperabilității și să fie îmbunătățit acolo unde este cazul. Sunt importante accesibilitatea, atractivitatea și popularea acestui ecosistem pentru a fi obținute beneficiile preconizate sub aspect economic și social.

Este cât se poate de evident că procesul de digitalizare nu este împotriva oamenilor și locurilor de muncă, ci este realizat de către oameni și pentru oameni. Plasarea cetățenilor în centrul transformării digitale a societăților și economiilor este de esență deceniului digital și ale primului principiu al Declarației privind drepturile și principiile digitale. Factorul uman este regăsit în toate palierele procesului de digitalizare.

Rămân însă realități care nu pot fi negate. Spre exemplu, lipsa acută de digitalizare la nivelul unităților administrativ-teritoriale, cauzată inclusiv de lipsa fondurilor necesare, precum și iminența aplicării unor sancțiuni pentru nerespectarea prevederilor Legii nr. 242/2022.

⁶⁷ A se vedea https://www.economica.net/deцениul-digital-2030-al-ue-in-impas-mesaj-catre-romania-pastrati-specialistii-it-in-tara_761770.html; Raportul privind Deceniul Digital publicat în anul 2024, p. 21.

Din păcate, competențele digitale ale funcționarilor și angajaților instituțiilor și autorităților publice și ale UAT-urilor sunt la un nivel redus. Pe cale de consecință, funcționarii publici trebuie să aibă disponibilitatea și să beneficieze de oportunități pentru a integra în arealul profesional prin perfecționare și recalificare competențe de natură să susțină serviciile digitale la nivelul administrației publice furnizoare de servicii.

Rămâne oarecum paradoxal faptul că procesul de digitalizare nu a generat și un proces formalizat de optimizare a resursei umane active în sectorul public administrativ. Cauzele și explicațiile pot fi multiple; neexistând date statistice publicate în privința acestora, ele ar putea fi antamate doar în perspectivă teoretică și limitată.

În plan distinct, cetățenii trebuie să realizeze într-un număr cât mai ridicat beneficiile potențiale ale digitalizării deoarece sunt principalii destinatari ai serviciilor publice digitalizate. Din această perspectivă, devine relevant că doar 64% dintre români apreciază drept importantă utilizarea tehnologiilor digitale pentru accesarea serviciilor publice.⁶⁸ În același timp, deși există diverse sisteme de sprijin și informare, cetățenii și IMM-urile nu au adesea o imagine de ansamblu asupra opțiunilor digitale oferite de instituțiile și autoritățile publice.

În raport cu datele existente la nivelul anului 2024, creșterea competențelor digitale ale cetățenilor și personalului din administrația publică prin intermediul centrelor de incluziune digitală nu a atins un nivel satisfăcător, iar așteptările trebuie să fie realiste. Este dezirabil să existe o preocupare mai serioasă privind necesitatea utilizării și a altor instrumente, mai ales a sistemul național de învățământ, la toate nivelurile, începând cu educația timpurie și până la programele de formare continuă a profesioniștilor. Din nefericire, sistemului național de învățământ manifestă o inerție destul de ridicată și este încă destul de opac la necesitatea adaptării curriculumelor școlare și universitare astfel încât să conducă la dobândirea eficientă a competențelor digitale necesare.

Nu în ultimul rând, necesitatea unei mai eficiente atrageri și rețineri a specialiștilor TIC completează acest tablou care are în centrul său importanța și influența factorului uman în procesul de digitalizare.

„This work was supported by a grant of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS - UEFISCDI, project number PN-III-P4-PCE-2021-1878, within PNCDI III

⁶⁸ Raportul privind Deceniul Digital pentru România, publicat în anul 2024, p. 5.